Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 109 | Łódź, Wtorek, 12 maja 1931 r. | ניינטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג כ״ה איר תרצ״א | № 109

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

צי ווערט זיין א שטייער-אמנעסטיע?

ס׳זאלען געשענקט ווערען די פערלעגענע שטייערן פון 1926, 1927 און 1928

וו אַ ר ש אַ, 11 (טעלעפאָניש) די קלאַנגען וועגען אַ שטייער־אַמנעסטיע וואָס ווערט צוגעגרייט דורך דער רעגירונג נעהמען אָן ערנסטע פאָרמען. לויט ווי מען שמיעסט זאָל געשענקט ווערען די פערלעגענע שטייערן פון 1926, 1927 און 1928.

אין פינאַנץ־מיניסטעריום רעדט מען וועגען דעם זעהר ערנסט.

אינטערנאציאנאלער קאאפעראטיוון-פערבאנד

פאָדערט ענטשעדיגונג פון דער פוילישער מלוכה

וו אַ ר ש אַ, 11 (טעלעפאָניש) דער אינטער־נאַציאָנאַלער קאָאָפּעראַטיוון־פערבאַנד האָט בע־שלאָסען צו פאָדערן ענטשעדיגונג פון דער פוי־לישער מלוכה פאַר די שאָדענס וואָס די אוקראַי־נישע קאָאָפּעראַטיוון האָבען געליטען בעת דער פּאַציפיקאַציע.

א געהיימער טונעל צום שלאס

וו אַ ר ש אַ, 11. (טעלעפאָניש) ביי בוי־אַרבייט אויף בוגאַי 12 האָט מען זיך אָנגעשטויסען אויף אַ טונעל, וועלכער פיהרט ביז׳ן שלאָס. ווער דעם טו־נעל האָט אויסגעבויט און מיט וואָס פאַראַ צוועקען איז דערווייל נישט בעוואוסט.

אויסערן-מיניסטער זאלעסקי אפגעפאהרען קיין גענף

וו אַ ר ש אַ, 11 (וו) היינט פאָהרט אַרויס קיין גענף אויף דער סעסיע פון דער פאַן־אייראָפּאַ־קאָ־מיסיע און פון פעלקער־בונד ־ ראַט, דער אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי, דער מיניסטער וועט זיך אָפּ־שטעלען אין פּאַריז.

קופאן № 5
פון גרויסען
פרעמיען-קאנקורס
פון „נייעם פאלקסבלאט"
כדי זיך צו בעטייליגען אין פרעמיען־קאנקורס איז גענוג
צו צושטעלען בלויז 30 קופאנען

באנדיטען-אנפאל אויף א יודישען סוחר אין לאדז

דער באנדיט האט גארנישט בעוויזען צוצורויבען, אבער דער סוחר איז שווער פערוואונדעט

(2) אויף שראַדזקאַ גאַס (גייערס מאַרק 3), האָט אַ קאַלאַניאַל־געשעפט דער 46־יעהריגער יו־דישער סוחר מיכאל קליין, וואָס וואוינט אויף נאָ־וואָ־זאַרזשעווסקאַ 24. נעכטען 7 אַ זייגער אין אָוונט איז קליין אַרויס פון געשעפט מיטנעהמענדיג מיט זיך 1300 זלאָטיס מזומן און וועקסלען אויף אַ גרויסע סומע. קליין איז געווען אין גאַס ביז 10 מינוט פאַר 11 און דאַן איז ער אַהיימגעקומען מיט׳ן געלד. זעהט אויס, אַז ער איז אָבסערווירט געוואָרען דורך אַ באַנדיט. ווייל ווי נאָר קליין איז אַריין אויפ׳ן הויף, איז איהם נאָכגעלאָפען אַן־אומבעקאַנטער פערזוין און אויסגעשאָסען אויף קלייבען, קליין איז פערוואונדעט געוואָרען און ברוסט,

ווען קליין איז אומגעפאַלען האָט דער באַנדיט זיך איבער איהם אַריבערגעבויגען וועלענדיג איהם אַרויסרייסען דאָס געלד.

אויפ׳ן ווידער־קול פון רעוואָלווער־שאָס זענען זיך אָבער צונויפגעלאָפען די שכנים און דער באַנ־דיט האָט נישט בעוויזענדיג עפּעס צו צורויבען, איז בעלם געוואָרען.

אויפ׳ן אָרט פון אָנפאַל איז אָנגעקומען די אויספאָרשונגס־מאַכט וועלכע האָט איינגעאָרדענט אַן׳אָבלאַווע אָבער ביז איצט איז דער אָנפאַלער נישט געכאַפּט געוואָרען.

צום פערוואונדעטען קליין איז אַרויסגערופען געוואָרען די פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט איהם פער־טיילט הילף.

סיים-וואהלען אין פלאצק — דעם 16-טען אויגוסט

וו אַ ר ש אָ, 11 (וויפ) ווי מיר האָבען שוין מיט־געטיילט האָט דאָס העכסטע געריכט מבטל געמאַכט די וואַהלען אין פּלאָצקער קרייז, ווי מיר דערוויסען זיך וועלען די נייע וואַהלען פאָרקומען דעם 16־טען אויגוסט.

מארגען וועהלט מען א מלוכה-פרעזידענט אין פראנקרייך

בריאַן — דער זיכערסטער קאנדידאַט

פּ אַ ר י ז, 11. (טו). מאָרגען מיטוואָך, קומט פאַר די פייערליכע זיצונג פון דער נאַציאָנאַל־פערזאַמ־לונג, אויף וועלכער ס׳וועט געוועהלט ווערען אַ נייער פראַנצעזישער מלוכה־פּרעזידענט. ס׳איז שוין נישט פערהאַן קיין ספק, אַז אַלס מלוכה־פּרעזידענט וועט אויסגעוועהלט ווערען דער איצטיגער אויסערן־מיניסטער — בריאַן.

וואהל-יריד אויף דער יודישער גאס

ווי אזוי האבען זיך געשאפען די 20 ליסטעס וואס געהען צום וואהל-קאמף

(יד.) דער וואַהל־יריד אויף דער יודישער גאַס האָט זיך שוין אָנגעהויבען. אונזער נעכטיגע ידיעה, אַז צו די קהלה־וואַהלען זענען אַריינגעטראָגען גע־וואָרען דרייסיג ליסטעס פון וועלכע צוואַנציג שטע־לען זיך צום ווירקליכען וואַהל־קאַמף האָט אַרויסגע־רופען אַן׳אמת׳ע סענסאַציע צווישען די יודישע פשוטע וועהלער.

מ׳האָט זיך גאָרנישט געקענט פאָרשטעלען אַז די צוריסענקייט צווישען אונז אַליין איז אַזוי גרויס. און אַז די וועהלער זאָל פערפלייצט ווערען מיט אַ מבול פון ליסטעס און נומערן. אין דער אמת׳ן איז די געפאַהר נישט אַזוי גרויס. די צוואַנציג אַריינגע־טראָגענע ליסטעס זענען אַ רעזולטאַט פון פערשידע־נע פּאָליטישע קאָמבינאַציעס און מאַטעמאַטישע וואַהל־חשבונות, וואָס ווערען געמאַכט דורך ספּע־ציאַליסטען אין ענין וואַהלען.

פון די אַריינגעטראָגענע קאַנדידאַטען־ליסטעס קען מען קודם־כל דריינגען פאָלגענדעס: לויט דער פּאָליטיש־געזעלשאַפטליכער אָריענטאַציע זענען אין דער אמת׳ן נישט מעהר פערהאַן ווי 6 בולטע ריכ־טונגען: די ציוניסטישע, אַגודה, אונפּאַרטייאיש־רעלי־גיעזע, פּאָלקיסטישע, די נייע „בעבע" אָדער דער אומפּאַרטייאיש־ווירטשאַפטליכער בלאָק און אויף דער אַרבייטער־גאַס נאָר די לינקע פּועלי ציון, הייל דער „בונד" און די רעכטע פּועלי ציון געהען נישט צו די וואַהלען.

אַביסעל ווייטער וועלען די לעזער זיך איבער־צייגען ווי אַזוי די וואַהל־חשבונות זענען געמאַכט געוואָרען אָבער איצט קען מען שוין פעסטשטעלען אָט וואָס: די ציוניסטען געהען מיט אַ ריין ציוניס־טישען פּראָגראַם און האָבען בעקומען דעם נומער 12 דערצו, צ ודער ציוניסטישער אָריענטאַציע גע־הערען אויך: דער נומער 15 (ציוניסטישער אַר־בייטס־בלאָק „התאחדות", דער נומער 16 („מזרחי") דער נומער 17 צענטראַלער האַנדווערקער־פערבאַנד און דער נומער 25 (ציוניסטען פון גייערט מאַרק)

די אַגודה האָט נישט געוואָלט ריזיקירען צו געהן מיט איין איינהייטליכער ליסטע און האָט גע־מאַכט פערשידענע דריידלעך און חשבונות אַרויס־שטעלענדיג אַ צענטראַלע ליסטע נומער 18 און נאָך עטליכע אַנדערע ליסטעס וועלכע וועלען זיין די פערבינדונגס־ליסטעס צום נומער 18. אַזוי קען מען חושד זיין, אַז דער נומער 2 (ליסטע פון אַלטשטעט־טישער שוהל) איז אַנ׳אַגודהשע. דאָס זעלבע איז אויך מיט די ליסטעס נומער 13 (ראָטפּזשער און פּאַביאַניצער חסידים) נומער 19 אַגודה פון גייערס מאַרק), נומער 26 (סטריקאָווער חסידים), און נו־מער 28 (יודען פון באַלוט ראָדאָגאָשטש און זשו־באַרדו. צו דעם קומט נאָך צו אין אַ געוויסער מאָס די ליסטע 24 (פּועלי אגודת ישראל).

אויך די אונפּאַרטייאיש־רעליגיעזע (אַלעקסאַנ־דערער חסידים) האָבען געפּרובט אַרויסשטעלען אַ חוץ זייערע צענטראַלער ליסטע נומער 29, עט־ליכע מיט פרעמדע פירמעס ווי למשל: נומער 27 (ליסטע פון אַלטשטעטישע יודען) און נומער 30 („דת יעבודה").

די פּאָלקיסטען געהען אויך אונטער 3 פירמעס די צענטראַלע ליסטע פון דער פּאָלקס־פּאַרטיי נומער 6, האַנדווערקער נומער 7. און קליינהענדלער נו־מער 8.

די לינק־פּועלי־ציוניסטישע ליסטע איז נאָר איינע אַ צענטראַלע.

דאָס ערשטע מאָל זייט אַ לאַנגע צייט, זענען איצט אַרויסגעשוואומען די נעאָ־אַסימילאַטאָרען אָ־דער ווי זיי רופען זיך איצט די ווירטשאַפטליך־אונ־פּאַרטייאישע נומער 10.

אָט ביי די אַלע וואַהל־דריידלעך און אויסרעכ־נונגען רעכענען די ריכטונגען צו ציהען נוצען פאַר זיך און בעקומען וואָס מעהר שטימען. ס׳וועט אָבער נישט זיין אַזוי לייכט, ווייל דער וועהלער וועט בעת דער וואַהל־אַגיטאַציע פערלאַנגען פּראָגראַמען, לאָזונגען, מיט וועלכע די ליסטעס געהען צו די קהלה־וואַהלען.

מ׳דאַרף אָבער נישט מיינען, אַז די אַלע דער־מאָהנטע קאָמבינאַציעס זענען אַזוי פערטיג געבוירען געוואָרען. יעדע ריכטונג האָט געוואָלט פערכאַפּען פערשידענע טעריטאָריעס פאַר זיך און אויף דעם באָדען אָנגעהויבען צו אַרבייטען.

בעזונדערס חשוב זענען איצט פאַר די קהלה־וואַהלען געוואָרען די יודען פון אַלטשטאָט און באַ־לוט, אויף וועלכע מ׳קוקט זיך געוועהנליך כמעט ווי גאָרנישט אום. דאָרט האָבען אַלע ריכטונגען אָנגע־הויבען צו טאַפּען דעם דופק ווי ס׳זעהט אויס און מ׳זעהט טאַקע אַז די אגודה־אָנהענגער האָבען דאָרט 2 ליסטעס, די אונפּאַרטייאיש־רעליגיעזע אַ ליס־טע א.אַ.וו.

אָנגעהויבען האָט זיך אויף אַלטשטאָט מיט׳ן ווילען צו שאַפען אַנ׳איינהייטליכע ליסטע, דאָס איז געווען נאָר לפנים, ווייל ס׳איז פון פריהער אויס געווען זיכער, אַז אַזאַ איינהייטליכע ליסטע וועט נישט קענען געשאַפען ווערען. יעדער ריכטונג האָט אָבער געוואָלט בעקומען די העגעמאָניע אין וואַהל־קאָמיטעט און ציהען נוצען פאַר זיך.

אַזוי איז טאַקע שוין געווען געשאַפען אַ וואַהל קאָמיטעט וועלכער האָט שוין אַפילו געהאַט אויס־געאַרבייט אַ מאָדוס ווי אַזוי זיך צו פערטיילען מיט די עווענטועל־בעקומענע מאַנדאַטען, ס׳איז גע־קומען צו אַ הסכם, אַז דאָס ערשטע אָרט אויף די ליסטע זאָלען בעקומען די אַלטשטעטישע יודען, דאָס צווייטע אָרט, די ווילקער יודען און דאָס דריטע — די באַלוטער יודען. דאָ איז אָבער געשעהען גאָר עפּעס אַנדערש. איינער אַ מיטגליד פון וואַהל־קאָ־מיטעט האָט פאָרגעלעגט אַז אויפ׳ן ערשטען אָרט זאָל פיגורירען דער אָנגעזעהענער טוער ר׳ ליעזר איטשע מייזעל, געגען אַזאַ קאַנדידאַטור האָט קיינער נישט געקענט אַרויסטרעטען און די קאַנדידאַטור איז געבליבען די ערשטע, הגם ר׳ לייזער איטשע האָט נאָך זיין הסכמה נישט געהאַט געגעבען, דאָס צוויי־טע אָרט האָבען פערנומען די ווילקער אַרויס שטע־לענדיג די קאַנדידאַטור פון ה׳ צדוק הערשענבערג, דאָס דריטע אָרט האָבען געדאַרפט פערנעהמען די באַלוטער יודען, אָבער די באַלוטער יודען האָבען אַ־רויסגערוקט די קאַנדידאַטור דווקא פון אַ שטאָט־שען און דאָס איז ה׳ יוליאַן וואָלף. די אָנהענגער פון דער „אגודה" האָבען געזעהען, אַז די „איינהייטלי־כע" ליסטע קען פאַר זיי זיך שלעכט ענדיגען און זיי זענען בתשיקה אַרויס פון וואַהל־קאָמיטעט, שאַ־פענדיג אַ נייע ליסטע מיט בלויז „אגודה"־קאַנדי־דאַטען, וועלכע איז שנעל אַריינגעטראָגען געוואָרען אין דער וואַהל־קאָמיסיע און בעקומען דעם נו־מער 2.

שטימט פאר דער ליסטע 7

מיר זענען מודיע, אַז ס׳איז געשאַפען געוואָרען אַ פאַראיי־ניגונג פון די גרעסטע האַנדווערקער־אָרגאַניזאַציעס אין אונזער שטאָט, און זיי גייען צו די איצטיגע קהלה־וואַהלען מיט אַ זעלבסטשטענדיגער ליסטע. פאַר איהר מוזען אַלע האַנדווערקער שטימען און אַגיטירען, כדי אונזערע בלוטיגע אינטערעסען זאָלען קענען דורך אונזערע פאָרשטעהער פערטיידיגט ווערען אין דער יודישער קהלה.

יודישער האנדווערקער! דו מוזט אַקטיוו זיך בעטייליגען אין דער וואַהל־קאַמפּאַניע און זעהען מיטצווירקען, אַז דיין ליסטע זאָל זיגען.

אונזערע ערשטע קאַנדידאַטען זענען:

1) אהרן גלאַטמאַן
2) בצלאל פישער
3) יוסף געלבאַרד
4) וואלף יונה וויינבערג
5) יעקב יאסקאוויטש
6) אברהם לעווקאוויטש
7) יצחק פערדמאַן
8) מאיר הערשקאוויטש
9) משה ראַדאשיצקי
10) יעקב באָק

גלייכצייטיג לאַדען מיר איין די פערוואַלטונגען, וועלכע זענען אנגעשלאָסען אין אונזער בלאָק אויף אַ קאָנפערענץ היינט, דינסטאַג, 9 אַ זייגער אין אָוונט אין לאָקאַל פון שניידער־צעך, פּיעטריקאָווער 20.

וואהל-קאמיטעט

פון די פעראייניגטע יורישע האַנדווערקער צו דער יודישער קהלה

שטימט פאר דער ליסטע 7

בלוטיגע אונרוהען אין מאַדריד
דער המון גרייפט אן מאַנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציעס
קריגס-צושטאַנד אין מאַדריד

מאַדריד, 11. (ספּ. טעל.) שפּעט ביינאַכט זע־נען אין מאַדריד אויסגעבראָכן אַנטי־מאָנאַרכיס־טישע אונרוהען.

די מאַניפעסטאַנטען האָבן אונטערגעצונדען דעם קיאָסק „על דעבאַטע". ס'זענען אויסגערויבט געוואָרען 3 געוועהר־לאַגערען.

צעהן אַ זייגער אין אָוונד האָט דער המון אָנגעגריפען די רעדאַקציע פון דער מאָנאַרכיסטי־שער צייטונג „אַ.ב.צ."

די זעלנער, וועלכע האָבן געוואָלט אָפּשטויסען דעם המון זענען פונאַנדערגעטריבען געוואָרען דורך די מאַניפעסטאַנטען.

בעת דער דעמאָנסטראַציע האָט מען פעסט־געשטעלט, אַז פון דער רעדאַקציע „אַ.ב.צ." האָט מען געשאָסען אויפ'ן המון, דעריבער האָט די רעגי־רונג בעפוילען צו שליסען די רעדאַקציע.

אַרום האַלבע נאַכט זענען די דעמאָנסטראַציעס געוואָרען נאָך שטאַרקער, די מאַכט איז דעריבער צוגעטרעטען אַדורכצופיהרען אַרעסטען, בעת די בעכסיגע אונרוהען זענע זיבען פערזאָן פערוואונדעט געוואָרען.

דערווייל האָט זיך פערשפּרייט אַ קלאַנג אַז בעת די דעמאָנסטראַציעס איז דערהרגעט געוואָרען אַ שאָפער פון אַ טאַקסובקע. צוליב דעם האָבן די שאָ־פערען פון די טאַקסובקעס אויף היינט פּראָקלאַמירט אַ שטרייק.

מאַדריד, 11. (טו) דער המון האָט אונטער־געצונדען עטליכע קלויסטערס. ס'איז געקומען צו שווערע צוזאַמענשטויסען מיט דער פּאָליציי.

מאַדריד, 11. (טו). ד ירעגירונג האָט אַרויס־געגעבען אַ פעראָרדנונג צייטווייליג צו שליסען אַלע געלד־בערזעס אין שפּאַניען. אין צוזאַמענהאַנג מיט די זונטאָגדיגע געשעהענישען איז פעראָרדענט גע־וואָרען: 1) ווידער צו אַרעסטירען דעם בעפרייטען גענעראַל בערענגער, 2) אויפצולעזען דאָס העכסטע מיליטער־ און פלאָט־געריכט, וועלכע האָבן בע־פרייט דעם גענעראַל בערענגער, 3) אַרעסטירען אַלע מאָנאַרכיסטישע פיהרער. ווייטער ווערט ערקלערט, אַז צום שוץ פון דער רעפּובליק האָט די רעגירונג געמוזט ערקלערען קריגס־צושטאַנד. די רעפּובליק איז בעדראָהט פון רעכטס און לינקס.

פערמשפּט אויף אַ יאָהר טורמע
די פּ.פּ.ס.'ישע טוערין ד"ר בודזינסקא-טיליצקא

וואַרשאַ, 11 (וויפ). היינט איז, נאָך די רעדעס פון פּראָקוראָר און די פערטיידיגער ארויסגעטראָגען געוואָרען דער אורטייל אין פּראָצעס געגען דער פּ.פּ.ס.'אישער טוערין ד"ר בודזשינסקא־טיליצקא, וועלכע איז בעשולדיגט געוואָרען אין אָרגאַניזירען און אַנטיילנעהמען אין דער דעמאָנסטראַציע פון „צענטראָלעוו" דעם 14 סעפּטעמבער 1930.

די אָנגעקלאָגטע איז פערמשפּט געוואָרען אויף אַ יאָהר טורמע, די פערמשפּטע בלייבט ביז דער אַפּעלאַציע אויף דער פריי.

שווערע עראָפּלאַן-קאַטאַסטראָפע
אַ פּוילישער לופט-פליהער דערהרג'עט געוואָרען

גראָדזשאָנדז, 11. (וויפ.) דער קאַפּיטאַן דלוגאָדזעווסקי איז געפלויגען מיט אַן עראָפּלאַן, איבער'ן איבונגס־פּלאַץ. דער עראָפּלאַן איז אַרויפגעפלויגען אויף די עלעקטרישע דראָטען, דער עראָפּלאַן האָט זיך אָנגעצינדען און דער קאַפּיטאַן איז דערהרגעט געוואָרען.

לויה פון זדזיסלאַוו דעמביצקי

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש) היינט איז פאָרגעקומען די לויה פון בעקאַנטען פּוילישען ליטעראַט און פּרעזעס פון אַלגעמיינעם זשורנאַליס־טען-סינדיקאַט זדזיסלאַוו דעמביצקי.

די יודישע זשורנאַליסטען זענען פערטרעטען געווען דורך ד"ר גאָטליב. די יודישע זשורנאַליס־טען האָבן אויך אַרויפגעלעגט אַ קראַנץ אויף דער טרומנע.

לאָדזער נייעס

פון האַנדעלס-געריכט

היינט וועט דאָס האַנדעלס־געריכט בעטראַכ־טען די פראַגע פון אָפּהאַלטען די ליקווידאַציע אין דער פירמע „יעקב אהרן גרינשטיין און שותף", וואָס איז בעשטימט געוואָרען אויפ'ן יסוד פון עק־זעקוציע־קלויזולעס מצד די סחורה־לאַגערען „וואַר־ראַנט".

דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט בעשטעטיגט דעם אורטייל פון האַנדעלס־געריכט, אַז די יורשים פון דער באַנקראָטירטער אַפּרעטור גוסטאַוו וואַר־טשיצקי זאָלען איבערגעגעבען ווערען צו פּאָליציי־אויפזיכט.

אויסבעסערונג

ווי מען גיט אונז איבער האָט מען ביי דער פירמע זילבערבערג נאָוואָמיעיסקא 15 נישט געפונען קיין פאַלשע מאַרקען און קיינער פון דער פירמע איז נישט אַרעסטירט געוואָרען.

אַרעסטירט קאָמוניסטען

זונטאָג האָט די פּאָליציי אַרעסטירט אין וואָל־דעל היניזער זשאַביעניץ אַ קאָמוניסטישע יוגענד־פערזאַמלונג.

ראַדיאָ-פּראָגראַם
דינסטאַג, ד. 12 מאַי 1931

11,58 צייט־סיגנאַל פון מאַריאַצקי־טורם פון קראַקא. 13.15 גראַמאָפאָן־פּליטעז, 13,15 לעזען דעם פּראָגראַם פון טאָג און קינא־און טעאַטער־רעפּערטואַר. 13,25 — 14,35 הפסקה, 14.35 — פאָלקסווירטשאַפט רעפעראַט וועגען „פּראָבלעם פון לופט־ראַקעטען, 14.50 — 15,30 הפסקה, 15,30 פראַנצ. יאַנאָווסקי'ס רעפעראַט א.ט. „די־היער ווע־גען מאָדערנעם פּוילען, 15,50 פאָרלעזונג פון ריכטער פּאַנאַדאַ „די קונסט פון אויסשפּראַך! 16,10 קאָמוניקאַטען פאַר פישערס, 16,15 גראַמאָפאָן־פּליטען, 17.15 פאָרלעזונג פון ד"ר אַרמיצקי, „שלעזיען אַלס טוריסטען־געביט, 17,45 סימ־פאָנישער קאָנצערט פון פיטעלבערגס אָרקעסטער אין וואַרשאַ. 18,45 פערשידענעס, 19,10 קאָמו־ניקאַטען פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, 19,25 גראַמאָפאָן־פּליטען, 19,35 טאָג־פּרעסע פון ראַדיאָ, 19,50 טראַנסמיסיע פון וואַרשאַווער אָפּע־רע, „האָפמאַנס ערצעהלונגען". 22,45 פּאָסט־קאָמו־ניקאַטען, לייכטע מוזיק און טענץ.

Dr. Z. RAKOWSKI

פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען

9 קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לאַגעווניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2 — 3

Doktór KLINGER

ספּעציאַל־אַרצט פאַר וועגער שע. הויט־און האָר־קראַנקהייטען

ANDRZEJA 2, tel. 132-28

נעהמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אָוונד און פון 1—2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פּעטריקאָווער 62"

Dr. med. N. ROZEN

צאָהן־כירורג

קראַנקהייטען פון ציינער, דיאַגנאָסעס, גימען א.א.וו. ציינער־רעגולירונג, רענטגען־דיאַגנאָסטיק.

אַנדזשעיאַ 7, טעל. 216-57.

עמפפאַנגס־שעהן, פון 3—7 נאָכמ.

היינט און פאָלגענדע טעג!

איבערראַשענד רעאַליסטישער שטי־מונגס־קלאַנג־פילם, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער ריזיגער אָקעאַן־קאַטאַסטראָפע

„אַטלאַנטיק"

ריהרענדע דראַמע.

רעזשי פון E. A. Dupont

סענסאַציע! — רעאַליזם! — עמאָציע! קאַמף פון ים העלדען מיט דער סטיכיע! טראַגישע סצענעס! וואונדערבאַרע אויפ־נאַהמען! .·. אין די הויפּט־ראָלען:

JOHN STUART, M. CARROL, MONTY BANKS i JOHN LANGDEN

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאָכמיטאַג שבת, זונטאַג און יום־טוב 1 ביי טאָג

פּאָפּולערע פּרייזען.

אַכטונג, בעקער-מייסטער אין לאָדז!
מיטגלידער און נישט־מיטגלידער!

היינט, דינסטאַג, דעם 12-טען מאַי ד. י. 6 אַ זייגער אָוונד קומט פאָר אין לאָקאַל פון בעקער־צעך אַ דרינגענדע

אַלגעמ. פערזאַמלונג
פון אַלע בעקער־מייסטער אין לאָדז

צוליב די וויכטיגקייט פון דער טאָג־אָרדנונג, וועלכע איז נוגע דאָס בעקער־פאַך, בעטען מיר, אַז קיין איין בעקער־מייסטער זאָל אויף דער פערזאַמלונג נישט פעהלען.

די פערוואַלטונג פון בעקער־צעך אין לאָדז

יעדער אייניציגער
האָט זיך איבערצייגט, אַז פאַר

מעבעל

דיוואַנעס, פעלצען, נייה־מאַשינען, גאַרדעראָבען או"וו צאָהלט די העכסטע פּרייזען

א. ווילצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

כשר! קרעניצע כשר!
פּענסיאָנאַט „POD WAWELEM"

ניי־רעמאָנטירט, 3 מינוט גאַנג צו די לאַזיענקעס

עמפּפעהלט שעהנע זוניגע צימערן

מיט וועראַנדעס און אַ שעהנע פּאַלאַנע

דיעטעטישע קיך — וועגעטאַרישע קיך

אונטער דער לייטונג פון ערסטקלאַסיגען פאַכמאַן.

פון 1. מאַי ביז 15. יוני 12 זל. טעגליך/5 מאָל אין טאָג צום עסען

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI

4 צעגעלניאַנאַ 4

פריהער צעגעלניאַנאַ 36 טעל. 216-90.

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען. מענער־שוועכע, אַלע אור ענאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען

נעמט אָן פון 9 — 2 נאָכמ. און פון 5— 9 אָוועטד

פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע־צימער.

ENGLISH

פאַר אָנפאַנגער און פאָרט־געשריטענע. קאָנווערסאַ־ציע, ליטעראַטור

צו צוגענגליכע פּרייזען

ערטיילט אַ פעהיגער פּע־דאַגאָג. — אָפּפרעגען אין אַדמיניסטר. „Mir" פאַר

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך

אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום

ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסטו נאָר קומען אין ביוראָ

פון ד. מאַנעלאַ

וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף

פּיעטריקאָווער 17, לינקס אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקט־ליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַ־לערליי בקשות: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַטיעס, קלויזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אויסלאַנד ראָזימטשען, ווי אויך איבער־זעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווע־רען בייַ מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה

מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ,

פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף

די עלעגאַנטסטע און פּרעכטיגסטע
סאַפּעלושען, זאָווי קאָמפּלעטען אין קליידער לויט די נייעסטע פּראַנצויזישע און ווינער מאָדעלען אין אַ גרויסען אויסוואַהל

עמפּפעהלט דאָס מאָדע־הויז

Charlesse i Lucyna Piotrkowska 11
— Telefon 193-51 —

פּראָנט, 1. שטאָק, וואָהנ. 13 (איינגאַנג פון דער זאַוואַדזקאַ 1)

ס'ווערען אָנגענומען בעשטעלונגען צו צוגענגליכע פּרייזען

P. Józefowi Walfiszowi i Rodzinie

z powodu zgonu ICH MATKI

b. p. ERNESTYNY

z Dobranickich

WALFISZ

szczere współczucie wyrażają

Małż. Obodowscy.

משתתפים אנחנו בצערם של משפחת פישמאַן

לרגלי מות עליהם בעלי ואביהם

נ. ע. שלמה

נשיא הכבוד מועד בית הכנסת דראַדאַנאָשטש

של ר' יצחק בוימגאַלד ז"ל

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

בשם הועד בית־הכנסת דראַדאַגאָששט

יושב־ראש אברהם מרדכי ווינדלער

המזכיר וואָלף מאָזעלשאַ

לאדז. 12 מאי 1931

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז 12 מאי 1931

דריי פאַקטען מיט איין נוסח

דריי פערשידענע ערשיינונגען זענען זיי און דאָך בענוצען זיי זיך מיט איין און דעם זעלבען סיסטעם ביי דער אַרבייט.

און דאָס טאַקע כאַראַקטעריזירט דעם צוועק פון זייער שטרעבען און ווייזט אַרויס די הוילקייט פון זייערע פלאַנען.

איי דער לעצטער צייט ווערט די יודישע גאַס פערשאָטען מיט אויפרופען או רעקלאַמע צעטלען פון די מיסיאָנערען און מען רופט און מען בעט קומען הערען די דרשות און די קיילעכטיגע ווערטער, מיט וועלכע זיי פרובען כאַפען יודישע נשמות און יודישע הערצער.

אַזוי ווי אָבער איצט איז עס זעהר שווער צו בעהמען מענשען מיט פערזיכערונגען אויף נסים, אַז זיי וועלען צוליב'ן אָננעהמען די נייע אמונה געהאָלפען ווערען, זאָגט מען זיי צו „ממשות'דיגע“ זאַכען. ווי, למשל, מען וועט זיי אויסלערנען ענגליש שרייבען און רעדען, אָדער מען וועט זעהען אַז זיי זאָלען בעקומען פאָסטענס א. א. וו. מען טוט כל מיני התפעלות, אַבי צו בעקומען יודען אין זייער נעץ אַריין.

*

שווער איז דער מצב איצט אין גאַנצען לאַנד. בעזונדערס קריטיש איז די עקאָנאָמישע לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג. עס קומט איצט פאָר אַ צוואַנגס־מאַסען־אומשיכטונג צווישען די יודישע איינוואוינער אין פוילען. אָבער בלויז אין דעם זין, וואָס גאַנצע מאַסען פון רייכע אָדער וואוילהאָבענדיגע זענען אין דער לעצטער צייט געוואָרען אַזוי פעראָרימט, אַז זיי זענען געקומען אויף בעטעלברויט, און אָט דער צושטאַנד האָט געפיהרט דערצו, אַז אין דער לעצטער צייט האָט זיך אַזוי געמעהרט צווישען די יודישע רייהען די בערופס־פּראָסטיטוציע. קיינמאָל זענען די יודישע טעכטער נישט געווען אַזוי פערטרעטען אין דעם דאָזיגען טרויעריגען בערוף ווי אין די לעצטע צייטען.

נישט צוליב וואויל־טאָג, נאָר די נויט און די עלענד טרייבט זיי אין דעם דאָזיגען זומפּ.

ווי ביטער דער אמת זאָל נישט זיין, איז עס אָבער דאָך אַ פאַקט, אַז וואו מען געהט אויף דער גאַס און וואו מען שטעהט ווערט מען בעאומרוהיגט און געטשעפּעט פון יודישע גאַסען־מיידלעך און אָנגערעדט און פערנאַרט צו דעמאָראַליזאַציע.

*

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט זיך בעוויזען אַ ידיעה, אַז עס איז פאָרגעקומען אין לעמבערג אַ פוזיע צווישען די צוויי זיך בעקעמפענדיגע אַסימילאַטאָרישע קלובען, „קלוב־מיעשטשאַנסקי“ און „קלוב אָביוואַטעלסקי“.

מילא. האָט זיך אַרויסגעוויזען נאָך די גאַנצע קולות יברקים און נאָ דעם אַזוי פייערליכען אַקט פון דער פוזיע, אַז ביידע צוזאַמען צעהלען זיי קוים 50 מיטגלידער.

אָבער נישט דאָס זענען מיר אויסען. מיר ווילען נאָר אַנווייזען אויף איין אינטערעסאַנטען פאַקט:

נאָך דער פוזיע האָבען ביידע געוועזענע פּרעזידיומ'ס בעשלאָסען אַדורכצופיהרען אַ ווערבירונגס־אַקציע אויף מיטגלידער.

און מען האָט אויפגענומען בעצאָהלטע אַגענטען, אינטעליגענטע רעדוצירטע בעאַמטע, און זיי האָבען זיך צעשפּרייט איבער דער שטאָט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג און מען ווערבירט מיטגלידער.

אַזוי ווי אָבער די יודען לאָזען זיך נישט אַזוי לייכט נעמען פון די אַסימילאַטאָרישע לאָזונגען און האָבען אויך די „העזה“ נישט צו וועלען זיך אונטערוואַרפען דער אַסימילאַטאָרישער חברותא, איז מען געפאַלען אויף אַ המצאה: מען זאָגט צו „פאָסטענס“, אנשטעלונגען, „גאָלדענע בערג“, אַבי צו לאָזען זיך פאַנגען און ווערען אַ מיטגליד פון דעם מיש־מאַש, „קלוב מיעשטשאַנסקי“ און „קלוב אָביוואַטעלסקי“.

*

דריי זענען זיי, דוכט זיך, פערשידענע ערשיינונגען, אָבער דאָך איין און דער זעלבער סיסטעם ווערט ביי זיי אָנגעווענדעט.

נישקשה, מען קען עס אָנרופען ביים ריכטיגען נאָמען: מען כאַפּט נשמות.

ד. מ.

—:0:—

איינפיהרען א 5־טאגיגע ארבייטסוואך

אין דעם זעהט מען אין אמעריקע די רעטונג פון קריזיס

דער שווערער עקאָנאָמישער קריזיס, וועלכען עס לעבען איבער די פעראייניגטע שטאַטען, צווינגט די אַמעריקאַנער צו זוכען מיטלען און וועגען ווי אַזוי צו לינדערען דעם קריזיס און די אַרבייטסלאָזיגקייט, וועלכע האָט דאָרט אָנגענומען געוואַלדיגע פאָרמען. איינער פון די לאָזונגען, וואָס איז לעצטענס געוואָרען שטאַרק פּאָפּולער אין אַמעריקע, איז דער לאָזונג פון אַ פינף־טאָגיגער אַרבייטס־וואָך, וועלכע עס האָט שוין ביי זיך איינגעפיהרט פאָרד מיט עטליכע יאָהר צוריק. אין אַ קאָרעספּאָנדענץ פון וואַשינגטאָן שרייבט וועגען דער פראַגע פּאַול שעפער, דער קאָרעספּאָנדענט פון „בערלינער טאַגעבלאַט“ (שעפער איז עטליכע יאָהר געווען קאָרעספּאָנדענט פון דער צייטונג אין מאָסקווע און איז דורך די סאָוויעטען אַרויסגעשיקט געוואָרען):

די פינפטאָגיגע אַרבייטסוואָך איז אויך אין אַמעריקע דאָס פיל אַרומגערעדטע פּראָבלעם. פאָרד האָט זי איינגעפיהרט אין זיינע פאַבריקען זייט דעם יאָהר 1926. אָבער די אַלגעמיינע דיסקוסיע וועגען דער פראַגע האָט זיך ערשט אָנגעהויבען זייט דעם פאָריגען יאָהר, ספּעציעל אין דער צווייטער העלפט, ווען די בעשעפטיגונגס־ציפערען אין דער אינדוסטריע און איהרע קרוב'שע געביטען איז געוואָרען זעהר בעדענקלעך. היינטער די קוליסען אַרבייט מען זעהר אייפערדיג איבער דעם דאָזיגען פּראָבלעם, וואָס וועט נישט געפינען קיין רוה ביז עס וועט נישט אין וועלכער עס איז פאָרם אָדער אין פערשידענע פאָרמען געלעזט ווערען. גאַנץ אַמעריקע יאָגט זיך נאָך מיטלען, כדי צו בעהערשען די איצטיגע דעפּרעסיע און גלייכצייטיג געפינען מיטלען געגען קינפטיגע קלעפּ. און נאָר דאָס איינציגע מיטעל, די פערקלענערונג פון דער אַרבייטס־צייט שיינט ביז איצט צו האָבען אַ פּראַקטישען ווערט.

עס איז אַן אַמעריקאַנישע טראַדיציע צו בעקעמפען ווירטשאַפטליכע שווערע פערהעלטענישען מיט ווירטשאַפטליכע מיטלען... מען איז דאָ פאַר דער פינפטאָגיגער אַרבייטסוואָך, ווייל מען האַלט זי פאַר ראַציאָנאַל, נישט ווייל מען האַלט זי פאַר מעהר הומאַניטאַר, דאָס שליסט אָבער נישט אויס, אַז פיל האַלטען דאָס ראַציאָנעלע פאַר הומאַניטאַר. דער דאָזיגער שטאַנדפּונקט ווערט אויך פערטראָטען דורך דער אַמעריקאַנישער אַרבייטער־פעדעראַציע.

הערי פאָרד האָט אין יאָהר 1926 געגעבען די קלאַסישע בעגרינדונג פאַר דער פינפטאָגיגער אַרבייטסוואָך, וואָס ענטשפּרעכט דעם אַמעריקאַנער דענקען. ער האָט דעמאָלט געזאָגט, און פיל דענקען, אַז ער איז געווען גערעכט, אַז די אַמעריקאַנער פּראָדוקציע וועט נישט קאָנען אויסהאַלטען און אַז די פּראָספּעריטי (וואוילשטאַנד) וועט נישט קאָנען לאַנג דויערען, אויב די גאַנצע אינדוסטריע, אָן אויסנאַהמע וועט נישט נאָכטון זיין דרייסטען ביישפּיל. אויף דעם דאָזיגען אַרגומענט שטיצען זיך איצט אַלע אַנהענגער פון דער גרויסער רעפאָרם. ווען מען זאָל זאָל קאָנען כאַפּען אַ טייל פון די אונגעפעהר צעהן מיליאָן אַרבייטסלאָזע, וועלכע זענען אָדער אינגאַנצען אַרבייטסלאָז (זעקס מיליאָן אַרבייטסלאָזע זענען פערנאָטירט אָפיציעל) אָדער האָבען נישט קיין פולע בעשעפטיגונג, קאָנען געבען אַרבייט, דאַן וואָלט מען ווידער געקאָנט ברענגען אין גאַנג דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען.

פּאַול שעפער ווייזט אָן, אַז דערווייל רעדען ווידער געגען איינפיהרען די פינפטאָגיגע אַרבייטסוואָך בלויז די פּאָליטיקער און די צייטונגען. אָבער אונטער דעם צוואַנג פון די עקאָנאָמישע פערהעלטענישען וועט די רעפאָרם מוזען דורכגעפיהרט ווערען פיל שנעלער, איידער מאַנכע קאָנען זיך דאָס פאָרשטעלען.

„מיינע אינפאָרמאַציעס זענען אנדערע“

אינטערעסאַנטע אינטערפעלאַציעס אין ענגלישען פאַרלאַמענט

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאָרשטעהענדער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנפערענץ וועגען ענטוואָפּבונג זענען אין ענגלישען פאַרלאַמענט אַריינגעטראָגען געוואָרען אַ רייהע אָנפראַגען צו דער רעגירונג. דער עיקר וועגען דער עווענטועלער בעטייליגונג פון די סאָוויעטען אין דער קאָנפערענץ.

דעפּ. קענוואַרטי האָט זיך געווענדעט צו דער רעגירונג מיט פאָלגענדער פראַגע: צי האָט נישט די רעגירונג בדעה אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קאָנפערענץ צו בעשטימען קיין מאָסקווע אַטאַשען איבער די פראַגען פון מיליטער, אוויאַציע און פלאָט. העגדערסאָן האָט אויף דער פראַגע געענטפערט נעגאַטיוו.

דעפּ. האָל פרעגט: צי וועלען די באָלשעוויקעס אַנטיילנעהמען אין דער קאָנפערענץ פאַר ענטוואָפּבונג און צי האַלט נישט די בריטישע רעגירונג פאַר געוואונשען אַרויסצוגעבען אַ ווייסבוך מיט דאַטען וועגען די בעוואָפענטע כוחות פון סאָוויעטען־פערבאַנד?

אויף דער פראַגע האָט העגדערסאָן געענטפערט, אַז ער האָט נישט קיין גרונד אָנצונעהמען. דאָס די סאָוויעטען וועלען זיך אין דער קאָנפערענץ נישט בעטייליגען, וואָס אַנבעלאַנגט די צווייטע פראַגע, האַלט די רעגירונג פאַר איבריג אַזאַ בוך אַרויסצוגעבען, ווייל די געהעריגע אינפאָרמאַציעס זענען פערעפענטליכט אין יאָהר־בוך פון פעלקער־בונד.

דעפּ. האָל: צי האַלט נישט די רעגירונג פאַר געוואונשען צו בעשטימען אַ קאָמיסיע, וואָס זאָל אויספאָרשען די עקאָנאָמישע שוועריגקייטען, וועלכע זענען ענטשטאַנען אין ענגלאַנד צוליב דעם סאָוויעטישען דעמפּינג?

מאַקדאָנאַלד ענטפערט דערויף, אַז ער זעהט נישט קיין נויטווענדיגקייט אין אַזאַ קאָמיסיע.

דעפּ. האָל: צי איז דעם פּרעמיער־מיניסטער בעקאַנט, אַז דער אימפּאָרט פון סאָוויעטישע סחורות קיין ענגלאַנד האַלט אין איין שטייגען און אַז די סחורות ווערען אין רוסלאַנד אויסגעפּרעסט ביי אַזעלכע בעדינגונגען, וואָס וואָלטען אין ענגלאַנד געווען נישט דערלאָזבאַר?

מאַקדאָנאַלד: מיינע אינפאָרמאַציעס פאַלען נישט צונויף מיט אייערע.

דער נייער דייטשער פאַנצער־קרייצער

דאָס וואונדער פון דער קריגס־בוי־טעכניק

דעם 19־טען מאי וועט אין קיל מיט גרויס פּאַראַד און אין דער אַנוועזענהייט פון פּרעזידענט הינדענבורג אַראָפּגעלאָזט ווערען אויפ'ן וואַסער דער בעריהמטער פאַנצער־קרייצער „א“, וואָס זיין בויען האָט אַרויסגערופען אַזאַ טומעל אין אויסלאַנד און אין דייטשען רייכס־טאָג. „בערלינער אילוסטרירטע צייטונג“ ברענגט דאָס בילד פון דער נייער קריגס־שיף און אַ רייהע אינטערעסאַנטע דאַטען וועגען דער שיף, וואָס בעווייזען אויף וואָס פאַראַ אופן די דייטשען איז געלונגען צו פערשטאַרקען די מעכטיגקייט פון זייער פלאָט, וועלכער איז לויט דעם ווערסאַלער טראַקטאַט דערפיהרט געוואָרען ביז צו אַ מינימום און איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ שפּיל־פלאָט.

דער קרייצער איז געבויט געוואָרען אויסערגעוועהנליך קלוג. לויט דעם ווערסאַלער טראַקטאַט האָט דייטשלאַנד נישט דאָס רעכט צוצובויען קריגס־שיפען, וואָס זאָלען ענטהאַלטען מעהר פאַר 10.000 טאָן. מען האָט דעריבער געמוזט טון אַלץ, כדי לייכטער צו מאַכען די שיף און דערביי הויבען איהרע קריגס־אייגענשאַפטען.

לויט דער מיינונג פון טעכנישע אויטאָריטעטען זענען ביי דעם בוי פון דער שיף אָנגעווענדעט געוואָרען נייע מעטאָדען פון צוזאַמענשווייסען די בעזונדערע שטאָהלערנע טיילען. דאָס איז געמאַכט געוואָרען מיט עלעקטריע און אויף אַזאַ אופן איז איינגעבראַכט געוואָרען עטליכע הונדערט טאָן מעטאַל. עס זענען אויך אָנגעווענדעט געוואָרען אַנשטאָט שווערע מעטאַלען לייכטע און דאָס האָט אויך בעדייטענד פערקלענערט די וואָג פון דער שיף און אַזוי אַרום האָט מען געקאָנט בעסער אויסבויען די בעוואָפענונג אויפ'ן חשבון פון אַנדערע שיף־טיילען. עס איז אויך געמאַכט געוואָרען לייכטער די וואָג פון די מאַשינען, וועלכע ענטוויקלען ביי דעם אַלעמען אַ קראַפט פון 50.000 מעכאַנישע פערד.

דער ווערסאַלער טראַקטאַט האָט רעדוצירט די דייטשע שיפען ביז 10000 טאָן, רעכענענדיג אַז בלויז די מאַשינען דאַרפען וועגען 1800 טאָן, ד. ה. זיי דאַרפען פערנעהמען אַ פערטעל וואָג פון דער גאַנצער שיף. די דייטשע אינזשעניערען איז געלונגען צו רעדוצירען די וואָג פון די מאַשינען ביז 450 טאָן. די איינשפּאָרונג, וואָס איז אַזוי [illegible] דערגרייכט געוואָרען, ווערט אויסגענוצט אויף פערגרעסערען די זאַפּאַסען פון הייץ־מאַטעריאַל, און דער נייער קרייצער קאָן מאַכען אַ רייזע פון ווילהעלמסהאַפען ביז שאַנכאַי און צוריק אָהן איבער־רייס מיט דער נאַרמאַלער שנעלקייט.

ווי פאַר אַ שיף פון סך הכל 10000 טאָן איז די בעוואָפענונג פון דעם קרייצער זעהר אַ גרויסע: זעקס האַרמאַטען פון 280 מילימעטער־דיגען קאַליבער, 8 שנעלשיסענדיגע האַרמאַטען פון 150 מילים. 4 האַרמאַטען פאַר לופט־שוץ און זעקס מינען־אַפּאַראַטען.

די נייע שיף וועט קריגען דעם נאָמען „דייטשלאַנד“.

די נייע שפּאַנישע רעגירונג און די יודען

צווישען די מיניסטאָרען זענען פאַראַן עטליכע אַנוסים

מאַדריד (יט"א) דערוויסט זיך, אַז דער פינאַנץ־מיניסטער פון דער נייער רעפּובליקאַנישער רעגירונג פּריעטאַ האָט אויפגענומען דעם פּרעזעס פון דער יודישער קהלה אין מאַדריד ה' איניאַסיאַ בויער און אין משך פון דער קאָנפערענץ איהם אינפאָרמירט, אַז די שפּאַנישע רעגירונג האָט שוין אונטערגענומען שריט צו ערמעגליכען די נאַטוראַליזאַציע פון שפּאַניש־רעדענדע־יודען. דער פינאַנץ־מיניסטער האָט דערביי זיך בערופען אויף אַ רעדע, וואָס עס האָט לעצטענס געהאַלטען דער אינערן־מיניסטער מיגועל מאַורא, וועלכער האָט פעראורטיילט די רעליגיעזע אונטאָלעראַנץ, וואָס האָט ביז איצט געהערשט אין שפּאַניען לגבי די מאַראַנען (אַנוסים) - דאָס נייע שפּאַניען וועט די ביז איצט פערפאָלגטע מאַראַנען ערמעגליכען אָפען בלייבען טריי זייער אמונה. מינ. פּריעטאַ האָט דערביי מיטגעטיילט, דאָס די רעגירונג איז גוט אינפאָרמירט וועגען די טויזענדער ספרדישע יודען, וואָס שטאַמען פון די גרושי־שפּאַניען און וועלכע רעדען נאָך ביז היינטיגען טאָג אַ שפּאַנישען (אַלט־קאַסטילישען) דיאַלעקט. ביז איצט האָט נאָך אָבער די רעגירונג אָפיציעל נישט בעשטעטיגט, אַז זי איז גרייט אַריינצולאָזען קיין שפּאַניען די ספרדישע יודען.

בערלין (יט"א) פון אַ גוט־בעגלויבטער שפּאַנישער קוועלע דערוויסט זיך יט"א, אַז וועניגסטענס דריי מיטגלידער פון איצטיגען שפּאַנישען קאַבינעט שטאַמען פון די אַנוסים, דערין אויך דער פּרעמיער אַלקאַלאַ זאַמאָראַ.

נאָך פאַר דער רעוואָלוציע האָט אַ מאָנאַרכיסטישער רעדנער אין די קאָרטעזען (שפּאַנישער פּאַרלאַמענט) בעת אַ דעבאַטע פאָרגעוואָרפען דעם איצטיגען אינערן־מיניסטער מיגועל מאַורא, אַז ער איז אַ „זשועטאַ“ (שימף־נאָמען פאַר די אַנוסים). מאַורא'ס פאָטער, אַנטאָניאָ מאַורא, אַ בעקאַנטער געזעלשאַפטליכער טוער פון פּאַלמאַ, האָט נאָך שטרענג אָבגעהיט די אַנוסים־מנהגים.

דער יוסטיץ־מיניסטער פערנאַנדאָ דעלאָסריאָס האָט עפענטליך ערקלערט, דאָס ער איז שטאָלץ דערמיט, וואָס ער שטאַמט פון יודען, נעמליך פון אַן'אַלטער רבנים־משפחה מיט דעם זעלבען נאָמען. מינ. דעלאָסריאָס איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט געהאַט אויפגעפאָדערט נאָך די אַלטע מאָנאַרכיסטישע רעגירונג צו פערנעמען זיך מיט דעם יודישען פּראָבלעם.

דער פּרעמיער אַלקאַלאַ זאַמאָראַ איז אַליין אַ קאַטאָליק, אָבער זיין משפחה האָט נאָך ביז דער לעצטער צייט אָבגעהיט די מנהגים פון די אַנוסים.

121 יודישע בית־עלמינ'ס

זענען געשענדעט געוואָרען אין דייטשלאַנד

בערלין, (יט"א) אומבעקאַנטע כוליגאַנעס האָבען געשענדעט דעם יודישען בית־עולם אין דעם שטעטעל דראַנספעלד, (פּראָווינץ האַנאָווער) וואָס איז שוין אַלט 150 יאָהר. די שענדער האָבען אומגעוואָרפען און צובראָכען 12 מצבות.

אין דעם שטעטעל פּריישטאַט (באַדען) האָבען צוויי 14־יעהריגע היטלעריסטען אונטערגעצונדען דעם פּאַרקאַן אַרום אָרטיגען יודישען בית־עולם, די יונגע כוליגאַנעס זענען געכאַפּט און איבערגעגעבען געוואָרען אין די הענד פון דער פּאָליציי.

דאָס זענען שוין די 120־טע און 121־טע שענדונגען פון יודישע בית־עלמינס אין דייטשלאַנד.

פּראָפ. סאַמאַילאָוויטש

פאָהרט אויף דעם „צעפּעלין“ צום נאָרדפּאָל

לאָנדאָן (יט"א) דער קאָמאַנדיר פון סאָוויעטישען אייזברעכער „קראַסין“ פּראָפ. סאַמאַילאָוויטש, וועלכער האָט אָבגעראַטעוועט די פערבליבענע מיטגלידער פון דער אומגליקליכער נאָבילע־עקספּעדיציע, קלויבט זיך — ווי עס טיילט מיט „דיילי עקספּרעס“ — צו פליהען היינטיגען זומער צוזאַמען מיט ד"ר עקענער אויף דעם „צעפּעלין“ צום נאָרדפּאָל.

דער ציל פון דער רייזע איז צו בעגעגענען זיך אין געגענד פון נאָרד־פּאָל מיט דער פּאָלאַר־עקספּעדיציע פון סער הובערט ווילקינס אויף „נאָרטילוס 11“. אויף דעם צעפּעלין וועלען אָבפליהען 42 פערזאָן, וועלכע וועלען רעפּרעזענטירען דייטשלאַנד, ענגלאַנד, די פעראייניגטע שטאַטען און סאָוויעט־רוסלאַנד.

גע דענק! ס. יאַטקאַ,
צו פערזעהען זיך מיט אַ לאָס 1־טער קלאַס
אין דער פון גליק בעריהמטער קאָלעקטור
פּיעטריקאָווער 22
פּיעטריקאָווער 66
פּאַביאַניץ, פּל. דאַמבר. 3
די ציהונג קומט פאָר שוין אין די נאָהענטסטע טעג!

נייער פֿאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פֿאָלקסבלאַט

דינסטאג
12
כה
אייר תרצ"א

מאי

זון-אויפגאַנג 3.53
זון-אונטערגאַנג 7.09

עס איז נישט דאָ קיין האָפֿענונג

אז ענגלישע קאַפּיטאַליסטען וועלען העלפֿען ליקווידירען דעם באַנקראָט פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-באַנק

(א) דער ענין באַנקראָט פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-באַנק ווערט נאָך אַלץ נעבעלהאַפֿט בעהאַנדעלט דורך די בעלי חובות און אַקציאָנערען סיי אין לאָדז, סיי אין אַנדערע שטעט. לעצטענס האָט זיך דער ענין געפֿינען אויף אַ טויטען-פּונקט. מחמת די פֿעראינטערעסירטע פֿאַקטאָרען האָבען געוואַרט אויף די ענטגילטיגע רעזולטאַטען פֿון די אונטערהאַנדלונגען, וואָס ווערען געפֿיהרט אין לאָנדאָן מיט די ענגלישע אַקציאָנערען. לכתחילה האָט מען גערעכענט, אַז די דאָזיגע אונטערהאַנדלונגען וועלען דערפֿיהרען צו פּאָזיטיווע רעזולטאַטען, און ס'איז אַפֿילו אַרויסגעפֿאָהרען קיין לאָנדאָן אַ ספּעציעלער פֿאַרשטעהער פֿון פֿינאַנץ-מיניסטעריום, וועלכער האָט אויפ'ן אָרט אויסגעפֿאָרשט די זאַכלאַגע. מצד די לאָדזער אַקציאָנערען איז, כידוע, אַרויסגעפֿאָהרען אַהין דער ה' סטעפֿאַן אָסער, וועלכער האָט דאָרט אָפּגעהאַלטען אַ רייהע קאָנפֿערענצען. עהערגעכטען איז דער ה' אָסער צוריקגעקומען קיין לאָדז און אויפֿגענומען נעכטען דעם פֿערוואַלטונגס-מיטגליד פֿונ'ם קרעדיטאָרען-פֿאַרבאַנד ביי דער לאָדזער האַנדעלס-באַנק, ה' יוזעף פּשיטולסקי, וועלכען ער האָט אינפֿאָרמירט וועגען דעם פּועל-יוצא פֿון זיין אַקציע אין לאָנדאָן.

פֿון אַ געשפּרעך מיט'ן ה' פּשיטולסקי דערוויסען מיר זיך, אַז ס'איז נישט ריכטיג דער קלאַנג דאָס אַ גרופּע פּוילישע אַקציאָנערען אונטערהאַנדעלט מיט ענגלישע קאַפּיטאַליסטען. די אונטערהאַנדלונגען זענען איבערגעריסען געוואָרען נאָך פֿאָריגע וואָך. די ענגלענדער האָבען נישט בדעה צו געבען געלד אויף ליקווידירען דעם באַנקראָט, און מחמת דעם פֿאַלען אָפּ אַלע האָפֿענונגען צו ליקווידירען דעם באַנקראָט. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט ווערט צונויפֿגערופֿען אויף היינט, דינסטאַג האַלב ניין אָווענד אַנ'אַלגעמיינע אויסעראָרדענטליכע פֿערזאַמלונג פֿון די בעלי-חובות, כדי צו בעשליסען ווי-אַזוי ווייטער צו פֿיהרען די ווייטערדיגע אַקציע צו ראַטעווען, וואָס מען קען נאָך, און בעשטראָפֿען די שולדיגע אין באַנקראָט.

* * *

ווי מיר דערוויסען זיך אָבער זענען, נאָכ'ן אָפּפֿאָהרען פֿון ה' אָסער אויס לאָנדאָן, די אונטערהאַנדלונגען ווידער אויפֿגענומען געוואָרען און ס'איז פֿערהאַן אַ האָפֿנונג זיי צו דערפֿיהרען צו אַ גינסטיגען רעזולטאַט.

אַנ'ענטגילטיגע תשובה וועט פֿון לאָנדאָן קומען היינט בייטאָג.

אַ קאָל־אַסאָל־ער שווינד־על-געשעפֿט

אַ מעשה מיט 100.000, מיט אַ וויים, וואָס האָט זיך פֿערשוואַרצט און מיט צוויי פֿוקס'ען, וואָס האָבען זיך בעאייזעלט...

(א) אין פּאַביאַניץ עקזיסטירט אַ גרויסע דאַמף-מיהל אונטער דער פֿירמע „סקופּינסקי, קוויראַם און שותף", וואו עס אַרבייט אַלס בוכהאַלטער פֿון 1927 אַ יונגערמאַן וולאַדיסלאַוו וויים. פֿון דערועלבער צייט האָבען די איינהאַבער פֿון דער מיהל בעמערקט, אַז אין דעם „קעניגרייך דערנעמאַרק", אין דער מיהל היישט עס, איז עפּיס נישט אין אָרדנונג, אַז עס פֿעהלען אויס זעהר אָפּט גרויסע סכומים מעהל. האָט מען אָנגעהויבען ז'יכען ווער זענען די גנבים, און מען האָט זיי נישט געקאָנט פֿאַקען, ביז מען איז געקומען צום שכל, אַז דער בוכהאַלטער וויים פֿיהרט עפּיס אַ צו ברייט לעבען, אַז די היזקות האָבען בעקומען אַ דראָהענדען כאַראַקטער, איז סקופּינסקי אַוועק צו זיין בוכהאַלטער און געזאָגט צו איהם אַזוי-צו זאָגען: — היתכן, ברודערל... ווייסט דאָך גיין זיצען קרימינאַל א. א. וו. א. וו. ביז יענער האָט זיך מודה געווען, אַז ער „אַרבייט די מלאכה" בשותפֿות מיט די תבואה-ליפֿעראַנטען די ברידער יעקב און חיים פֿוקס: ער נעהמט פֿון זיי אָן קלענערע סכומים תבואות, און גיט זיי אַרויס קבלה-צעטלען אויף גרעסערע סכומים. שטענדיג ווערט צוגעשטעלט בלויז אַיין ציפֿער...

דאַן האָבען די מיהל-איינהאַבער, אַוועקגעשטעלט אַ בעדינג, אַז אויב די פֿוקסעס אין דער וויים וועלען נישט דעקען דעם היזק פֿון 100.000 זל. וועלען זיי האָבען צו טון מיט'ן פּראָקוראָר. די ברידער פֿוקס האָבען זיי דאַן געגעבען וועקסלען אויף 50 טויזענד זל. זלאָטעס (ווי ס'האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזען אויפ'ן געריכט געפֿעלשטע, אַזויגערופֿענע, „קינדישע וועקסלען) און אַקציעס פֿון דער מיהל „ספּאַיניאַ" אויף 10 טויזענד זל. שפּעטער האָבען די פֿוקסעס נישט געוואָלט בעצאָהלען די וועקסלען, און נאָך אַנגעקלאָגט סקופּינסקי'ן, אַז ער האָט פֿון זיי אויסגעפּרעסט הונדערט טויזענד זל. בשעתו האָט דאָס לאָדזער קרייז-געריכט בעפֿרייט סקופּינסקי'ן פֿון דער דאָזיגער בעשולדיגונג. דאַן האָט זיך סקופּינסקי מיט זיינע שותפֿים געוואָנדען צו די פֿוקסעס, און בעת'ן פּראָצעס איז פֿעסטגעשטעלט געוואָרען, ווי בעזאָגט, דער שווינדעל מיט די וועקסלען, וואָס זענען פֿאַבריצירט געוואָרען דורך זיי און דורך וויים. דערמיט האָט זיך שוין אויך פֿעראינטערעסירט די פּאָליציי...

נעכטען איז געקומען דער אַפּילאַ פֿון דער געשיכטע: דאָס לאָדזער קרייז-געריכט האָט זיך גענומען צו פֿונאַנדערקלויבען אין דעם דאָזיגע פֿערפּלאָנטערטען ענין. האָט זיך וויים מורה געווען, אַז ער איז געווען „נאָלע", ווען ער איז אָנגעקומען אויף דער מיהל, און ער האָט געוואָלט צוזיך קומען — אַזוי אַז ער האָט נישט געקאָנט ביישטיין דעם נסיון, אויף וועלכען די ברידער פֿוקס האָבען איהם אַרויפֿגעפֿיהרט. די ברידער פֿוקס האָבען אָבער געטענה'ט, אַז די גאַנצע מעשה מיט'ן שווינדעל איז פֿון פֿינגער אויסגעזויגען, אַז זיי האָבען דאָ צו טון מיט ביזוויליגען קאָנקורענץ, און אַז צום אונטערשרייבען פֿאַלשע וועקסלען האָט מען זיי געצוואונגען דורך שלאָגען אין סקופּינסקי'ס וואוינונג...

דער אורטייל קומט מאָרגען.

יודישע מיידעל בעגייט זעלבסט-מאָרד אויפ'ן קבר פֿון איר פֿאָטער

(2) נעכטען אינדערפֿריה האָט אַ שומר פֿון יודישען בית עולם בעמערקט, ווי עפּיס אַ פֿרוי ליגט אומבעוועגליך אויף אַ קבר. דער שומר האָט תיכף אַלאַרמירט פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט פֿעסטגעשטעלט, אַז די יונגע פֿרוי איז בעגאַנגען זעלבסט-מאָרד דורכ'ן אויסטרינקען אַ גרויסע דאָזע יאָדינע. מ'האָט זי תיכף אָפּגעפֿיהרט אין שפּיטאַל און אויסגעפּלומפּט דעם מאָגען.

די פּאָליציי - אויספֿאָרשונג האָט פֿעסטגעשטעלט, אַז די זעלבסטמערדערין איז די 20-יאָהריגע שרה גערטעל פֿון פּאָלודניאָווע 25. מיט 2 יאָהר צוריק איז איהר געשטאָרבען דער פֿאָטער און די מוטער איז אַוועק קיין אַמעריקע, פֿון וואַנען זי בעקומט נישט קיין בריף. מחמת פֿערביטערונג האָט זי זיך געפּרובט נעהמען דאָס לעבען. איהר צושטאַנד איז אַ געפֿעהרליכער.

זיך אָנגעהויבען די איינשרייבונגען פֿון קינדער

אין די יודיש-וועלטליכע שולען

די אָרטיגע אָפּטיילונג פֿון דער יודישער שול-אָרגאַניזאַציע („י. ש. א") בעט אונז צו מעלדען, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פֿעראָרדנונג פֿון דער היגער שול מאַכט אַז אין משך פֿון חודש מאַי מוזען איינגעשריבען ווערען די קינדער, וואָס זייערע עלטערען ווילען נישט, אַז זיי זאָלען זיך לערנען אין די פּאָוושעכנע שולען, האָבען זיך אָנגעהויבען די איינשרייבונגען פֿון שילער אין פֿאָלגענדע שולען: אין דער באַראַכאָוו-שול שרודמ'עיסקא 7 (פֿריהער ציגעל גאַס 26), מעדעם-שול שרודמיעיסקא 18 (פֿריהער ציגעל גאַס 18) און דער מיכאַלעוויטש-שול זגערזשער 42 און אין דער פּרץ-שול פּלאַץ קאָשטשעלני 4.

נאָך אַלץ ענין וויעלינסקי

(ב) מיט 2 וואָכען צוריק האָט זיך אויף אַ מאַגיסטראַט-זיצונג שטאַרק צוווערטעלט דער לאַווניק פּורטאַל מיט'ן וויצע-פּרעזידענט וויעלינסקי. עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען דעם, וואָס דער לעצטער האָט קוועסטיאָנירט אַ שכר-לימוד-רעכענונג, וואָס איז איינגעפֿלאָסען אין מאַגיסטראַט צו בעצאָהלען פֿאַר אַ לאָדזער קראַנקען יונגעל, וועלכער איז אַוועקגעשיקט געוואָרען קיין בוסק. וויעלינסקי האָט געטענהט, אַז דער מאַגיסטראַט האָט קיינמאָל נישט געצאָהלט שכר לימוד אַ חוץ דער גמינע.

אויף דער לעצטער מאַגיסטראַט זיצונג האָט לאַווניק פּורטאַל דעריבער פֿאָרגעשטעלט 23 פֿאַלען, ווען דער מאַגיסטראַט האָט דווקא יאָ געצאָהלט שכר לימוד פֿאַר לאָדזער קינדער מחוץ דער שטאָט, און דעריבער האָט דער מאַגיסטראַט אויך בעשטעטיגט די אויבענדערמאָהנטע רעכנונג, און דעם סכסוך אַזוי אַרום ליקווידירט.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: מ. קאָספּערקיעוויטש (זגערזשער 54), י. סימקיעוויטש קאָפּערניק 26), י. זונדעלעוויטש (פּיעטרקאָווער 25), וו. סאָקאָלעוויטש און וו. שאָט (פּשעיאַזד 19), מ. ליפּיעץ (פּיעטרקאָווער 193), א. ריכטער און ב. לאַבאָדאַ (11 ליסטאָפּאַד).

פֿאַבאַר פֿון יאָהרגאַנג 1910

היינט, דינסטאַג דעם 12 מאַי דאַרפֿען זיך שטעלען:

פֿאַר דער פֿאַבאַר-קאָמיסיע נומער 1
(זאַקאָנטנע 82)

מענער פֿון יאָהרגאַנג 1910, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פֿון דריטען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט, וועלכענס פֿאַמיליען-נעמען עס הויבען זיך אָן מיט די אותיות:

פֿון Ko ביז'ן סוף אלף-בית.

פֿאַר דער פֿאַבאַר-קאָמיסיע נומער 2
(אָגראָדאָווא 34)

די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פֿון 1-טען קאָמיסאַריאַט, און זייערע פֿאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות

H Ch Ł N U Z Ź Ż

פֿאַר דער פֿאַבאַר-קאָמיסיע נומער 3
(אַל. קאָשטשושקי 21)

די יונגעלייט פֿון יאָהרגאַנג 1909, קאַט. B, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פֿון דריטען קאָמיסאַריאַט, און די פֿאַמיליען נעמען זייערע זענען אויף

I K M

פֿאַר דער פֿאַבאַר-קאָמיסיע פּ. ק. או. לאָדז-פּאָוויאַט
(פּיעטריקאָווער 187)

די פֿאַבאַראָווצעס פֿון 1910, וואָס וואוינען אין אַלעקסאַנדראָוו מיט די אותיות

פֿון A ביז I איינשליסליך.

מאָרגען, מיטוואָך שטעלען זיך:

פֿאַר דער פֿאַבאַר-קאָמיסיע נומער 1
(זאַקאָנטנע 82)

מענער פֿון יאָהרגאַנג 1910, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פֿון דריטען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט, די פֿאַמיליען-נעמען פֿון וועלכע עס הויבען זיך אָן מיט די אותיות:

L Ł O

פֿאַר דער פֿאַבאַר-קאָמיסיע, נומער 2
(אָגראָדאָווא 34)

די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פֿון 7-טען קאָמיסאַריאַט — מיט די אותיות:

H B

פֿאַר דער פֿאַבאַר-קאָמיסיע נומער 3
(אַל. קאָשטשושקי 21)

פֿאַבאַראָווצעס פֿון 1909 פֿון 3-טען קאָמיסאַריאַט מיט די אָנפֿאַנגס-אותיות:

L Ł N O P

פֿאַר דער פֿאַבאַר-קאָמיסיע פּ. ק. או. לאָדז-פּאָוויאַט
(פּיעטריקאָווער 187)

פֿאַבאַראָווצעס פֿון 1910, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פֿון אַלעקסאַנדראָוו מיט די פֿאַמיליען-נעמען

פֿון K ביז P

יודיש טעאַטער אין „פֿילהאַרמאָניע", נאַרוטאָוויטשאַ 20
לייטונג: א. בעזמאַן.

גאַסטשפּילען פֿון וואַרש. „סקאַלאַ"-טעאַטער
אונטער דער לייטונג און מיט'ן אנטייל פֿון בעריהמטען אַרטיסט און רעזשיסער משה ליפּמאַן

נור היינט, דינסטאַג, 9 אָווענד — פּרעזענט פֿאַר'ן פּובליקום
גרויסע פּאָפּול. פֿאָרשטעלונג צו גאַנץ נידריגע פּרייזען
פֿון 50 גר. ביז 1.50 | ערשטע רייהע | ס'ווערט נעגעבען די שטאַרק-אויסגענומענע פּיעסע אין 3 אַקטען

„דער אייביגער נאַר"

די פּיעסע איז געשפּילט געוואָרען 100 מאָל נאָכאַנאַנד מיט משה ליפּמאַן אין דער הויפּטראָל.
קויפֿט פֿריהער בילעטען! אַ פֿריהער געקויפֿטער בילעט זיכערט אַ בעסערן פּלאַץ.
ביז שבת ווערט נישט געשפּילט.

פֿרויען: באַרסקאַ-פֿישער, ענני ליטאַן, מ. קייזעראָוויטש, ליאַלאַ יאַקובאָוויטש. מענער: משה ליפּמאַן, שמחה וויינטרויב, סעם בראָנעצקי, יעקב פֿישער. ניסענצווייג, אהרן אייזענבערג, מ. וויכער, ש. קראַנץ און הערמאַן פֿישער.

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פֿון טעאַטער פֿילהאַרמאָניע.
בעמערקונג: וואוילפֿעליגע פֿאָרשטעלונגען ווערען פֿערקויפֿט צו מעסיגע פּרייזען.
אין פֿאָרבערייטונג: די לעצטע סענסאַציע „אַלץ פֿלאַמען פֿון זיבּד"

tel. 123-33

PRYWATNE
Pogotowie Lekarskie
ZIELONA 6, tel. 123-33
וועט זיין טעטיג בייטאָג און ביינאַכט אָן איבעררייס וועט קיינמאָל ערעפֿענט ווערען.

tel. 123-33

וואס יעדער איינוואוינער דארף וויסען וועגען דער בעפעלקערונגס=אנקעטע

נעכטיגע פרעסע=קאנפערענץ אין מאגיסטראט

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אַריין אין קראַפט די נייע פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט וועגען מעלדונגען. דער איינ־ און אויסמעלדונגס־אַפּאַראַט געפינט זיך שוין איצט נישט אין די הענד פון דער פּאָליציי נאָר פון די מאַגיסטראַטען, און צוזאַמענהאַנג מיט׳ן איינפיהרען דעם נייעם מעלדונגס־סיסטעם איז פעראָרדענט געוואָרען, אַז אין דער שטאָט לאָדז זאָל פאַרקומען

אַנ׳איינמאַליגע בעפעלקערונגס=אַנקעטע

פאַר אַלע איינוואוינער פון דער שטאָט, די ־אַזיגע אַנקעטע דאַרף אויסגעפיהלט און אָפּגעגעבען ווע־רען שוין דעם 14 מאַי.

מ׳דאַרף אונטערשטרייכען, אַז דאָס אויספיה־רען די אַנקעטע איז פערבונדען מיט גרויסע שווע־ריגקייטען פאַר אַלע: נישט די אַדמיניסטראַטאָ־רען פון די הייזער, נישט די ווירטשלייט ווייסען ווי אַזוי די אַנקעטע דאַרף אויסגעפיהרט ווערען, מכל שכן שוין די לאָקאַטאָרען, וועלכע פערברענגען נאָר אומזיסטע צייט און קאָסטען פאַר די אַנקעטע־צעטלען.

מיר ווילען איצט נישט אַרומרעדען די פער־אָרדנונג גופא, צי איז זי, הגם זי איז זעהר נוצליך, געווען איצט אויפ׳ן אָרט, אין דער שווערער, קריי־זישער צייט. מיר מוזען זיך רעכענען מיט אַ פאַקט.

די פעראָרדנונג איז אַרויסגעגעבען געוואָרען און זי מוז דורך אַלע בירגער אויסגעפיהרט ווערען.

כדי איינמאָל פאַר אַלעמאָל צו מאַכען אַ סוף צו אַלע ספקות וועגען דעם ווי אַזוי די אַנקעטע־צעטלען דאַרפען אויסגעפולט ווערען און צו מאַכען אַנ׳עק צו די קאָנפליקטען צווישען די ווירטשלייט און לאָקאַטאָרען וואָס קומען פאַר אויף דעם געביט האָט דער מעלדונגס־אַמט אויף נעכטען גערופען ווע־גען דעם ענין אַ קאָנפערענץ מיט די פאָרשטעהער פון דער פרעסע.

די קאָנפערענץ עפענט

לאַווניק אַלעקסאַנדער יאָעל.

וועלכער זאָגט, אַז די מעלדונגס־אָפּטיילונג ביים מאַ־גיסטראַט האָט געטון אַלץ וואָס ס׳איז געווען מעג־ליך, כדי צו בעקענען די בעפעלקערונג מיט דעם נייעם מעלדונגס־סיסטעם, אַזוי זענען אָפּגעהאַלטען געוואָרען קאָנפערענצען מיט די פאָרשטעהער פון הויזבעזיצער און הויז־אַדמיניסטראַטאָרען, אַז זיי זאָלען וויסען ווי צו פיהרען די נייע מעלדונגען, פונדעסטוועגען

הערשט אין דער הינזיכט שרעקליכער כאַאָס,

די מאַגיסטראַט־אָפּטיילונג האָפט איצט, מיט דער הילף פון דער פרעסע, צו בעזייטיגען אַלע מיספער־שטענדנישען אין דער הינזיכט.

דאַן גיט דער לייטער פון דער אָפּטיילונג ה׳ יוזעף זאַלעסקי אַ גענויען איבערבליק וועגען דעם שרעקליכען כאַאָס וואָס הערשט היינט אין מעל־דונגס־סיסטעם, בעפעלקערונגס־ביכער און אַזוי ווייטער, ער ווייזט אָן אויף דער וויכטיגקייט פון דער נייער פעראָרדנונג, וועלכע וועט

אריינברענגען ארדנונג אין דער בע=פעלקערונגס=עווידענץ און בעפעלקע=רונגס=ביכער,

מען מוז אויך געדענקען, אַז אַלע וואָס וואוינען איצט למשל אין לאָדז, און זענען צוגעשריבען גע־וואָרען אין די בעפעלקערונגס־ביכער ערגיץ אַנ־דערשוואו וועלען איצט איבערגעטראָגען ווערען קיין לאָדז.

אונזער פאָרשטעהער אויף דער קאָנפערענץ שטעלט אַ רייה פראַגע וואָס זענען פערבונדען מיט דעם אַקטועלסטען ענין דהיינו:

טער ליניע פון דער רובריק 4 דאַרף מען אויפשריי־בען צי מ׳וואוינט אַלס זעלבסטשטענדיגער לאָקאַ־טאָר, אָדער סובלאָקאַטאָר.

אין דער רובריק 5 — די דאָזיגע רובריק דאַרף מען אויספילען נאָר דעמאָלט אויב מ׳האָט פאַר דעם ווי מען האָט זיך בעזעצט אין לאָדז, שטענ־דיג געוואוינט אין אַנ׳אַנדער שטאָט.

אי ןדער רובריק 6 דאַרף מען אויפשריי־בען ווי מ׳האָט געוואוינט אין יאָהר 1921 (און נישט 1922, ווי ס׳איז אָנגעוויזען אין אַנקעטע־צעטעל, ווייל די בעפעלקערונגס־צעהלונג איז פאָרגעקומען אין יאָהר 1921, דאָ איז געשעהען אַ פשוטער דרוק־פעהלער).

אין דער רובריק 7 דאַרף מען אויפשריי־בען די בעשעפטיגונג.

אין דער רובריק 8 דאַרף מען אויפשריי־בען ווען מען איז געבוירען געוואָרען, טאָג און יאָהר.

אין דער רובריק 9 דאַרף מען אָנגעבען דאָס גלויבען.

אין דער רובריק 10 דאַרף מע ןאין דער ערשטער ליניע אָנשרייבען דעם פאַמיליען־שטאַנד ק(אַוואַליר, פערהייראַטער, אַלמן, גרוש, גרושה, פריילין, פרוי, אַלמנה).

אין דער צווייטער ליניע דאַרפען פרויען אויפ־שרייבען דעם נאָמען פון מאַן, מענער דעם נאָ־מען פון דער פרוי.

אין דער רובריק 11 דאַרף מען אָנגעבען צי מ׳האָט אַ פּאַס, אויב נישט דאַרף מען פשוט אויפשרייבען אַז נישט, אויב יאָ, דאַרף מען אָנ־געבען דעם נומער פון פּאַס ווע ןער איז אַרויסגעגע־בען געוואָרען און דורך וועמען.

אין דער רובריק 12 דאַרף מען אָנשרייבען וואָס פאַראַ בירגערשאַפט מען האָט.

אי ןדער רובריק 13 דאַרף מען זיך פאַר־רען אַזוי, ווי אין דער רובריק 11.

אין דער רובריק 14 דאַרף מען אין דער ליניע „א״) אָנשרייבען וואָס פאַראַ אַמט מ׳האָט אין מיליטער, אַלע וואָס האָבען בכלל נישט געדינט אין מיליטער און האָבען מיליטער־ביכלעך דאַרפען אָנשרייבען „שערעגאָוויעץ״. אין דער ליניע „בע״) דאַרפען אויפשרייבען די יונגעלייט וואָס האָבען זיך רעגיסטרירט צו מיליטער דעם נומער פון דער רע־גיסטראַציע־קאַרטע, די יונגעלייט וואָס זענען שוין צוגענומען געוואָרען צו מיליטער נאָר זיי דינען נאָך נישט דעם נומער פון דער קאַרטאַ פאָבאָראָוואַ. די רובריק 14 בכלל דאַרפען נאָר אויספיהרען די מענער, וואָס זענען געבוירען געוואָרען פון יאָהר־גאַנג 1883 ביז 1912.

אי ןדער רובריק 15 דאַרפען זיך אונטער־שרייבען צי די אַלע אָנגעגעבע ידיעות שטימען מיט דער ווירקליכקייט.

בעזונדערס דאַרף מען זיין אויפמערקזאַם אויף דער רובריק 16 „Uwagi״ אין דער דאָזיגער רובריק דאַרף מען אָנגעבען פון וועלכער שטאָט מ׳נעהמט אַ וויטשאָנג.

די רובריקען 17 און 18 דאַרפען די לאָקאַטאָ־רען נישט אויספילען.

אונזער מיטאַרבייטער האָט נאָך געשטעלט פע־ליכע פראַגען, ווי למשל, פאַרוואָס זענען די אַנקע־טע־צעטלען אַזוי קליין, אַז מ׳קען קוים אין זיי שריי־בען וואָס מען דאַרף און פאַרוואָס זיי זענען אַזוי אונפערשטענדליך.

לאַווניק יאָעל האָט געענטפערט אַז דער גרויס פון די צעטלען און זייער איבהאַלט זענען נישט אָנבעלאַנגט פון מאַגיסטראַט נאָר פון די רעגירונגס ספערען, וועלכע האָבען די פעראָרדנונג אַרויסגע־געבען.

3

ווי אזוי מ׳דארף אויספילען די אנקעטע=צעטלען,

וואָס זענען שוין פערטיילט געוואָרען דורך די ווירטס לייט און מוזען אָפּגעגעבען ווערען ביז׳ן 14 מאַי.

קודם כל איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער בירגער וואָס פילט אויס דעם אַנקעטע־צעטעל איז נישט מחויב צוזושטעלען קיין פאַס, „וויטשאַנג״ אָדער מעטריקע, דער הויזוויר אָדער אַדמיניסטראַ טאָר האָט נישט קיין רעכט דאָס צו פערלאַנגען, ער מוז גלייבען אין דעם וואָס דער לאָקאַטאָר גיט אויף און פאַר דעם איז דער לאָקאַטאָר פעראַנטוואָרט ליך. קיינער איז נישט קיין חייב צו האָבען פּעסער, „וויטשאָנגען״ אָדער מעטריקעס מ׳קען זיך איינ־מעלדען און אויסמעלדען אָהן דעם און אויך אָהן דעם אויספולען דעם מעלדונגס־צעטעל.

איצט, וואָס שייך דעם אויספילען די אַנקעטע־צעטלען. מיר גיבען איבער דאָ אַ גענויען איינ־האַלט פון דעם, ווי אַזוי דאָס דאַרף געטון ווערען.

אין דער רובריק 1 דאַרף געשריבען ווע־רען דער פאַמיליען־נאָמען, ביי פערהייראַטע פרויען אַ חוץ איהר איצטיגען פאַמיליען־נאָמען אויך דעם פאַמיליען־נאָמען פון דער היים, ביי פרויען וועלכע האָבען אַ צווייטען מאַן אויך דער פאַמיליען־נאָמען פון ערשטען מאַן.

אין דער רובריק 2 דאַרף פערשריבען ווע־רען די נעמען לויט דעם ווי זיי זענען פערשריבען אין די בעפעלקערונגס־ביכער.

אין דער רובריק 3 — די נעמען פון פאָטער און מוטער, ווי זיי הייסען, אָדער ווי זיי האָבען גע־הייסען, דערביי מוז אויך אָנגעגעבען ווערען דער מיידעלשער פאַמיליען־נאָמען פון דער מוטער.

אין דער רובריק 4 דאַרף מען אין דער ערשטער ליניע אויפשרייבען ווי לאַנג מען וואוינט שוין אין לאָדז, אויב מ׳וואוינט פון געבוירען אָן אין לאָדז דאַרף מען אזו יאויפשרייבען, אין דער צווייטער ליניע דאַרף מען אויפשרייבען ביי ווע־מען מען וואוינט איצט: אין אַנ׳אייגענער וואוי־נונג, ביי עלטערען אָדער בעל־הבית, אין דער דריי־

הכנות צו די קהלה-וואהלען

גראנדיעזער וואהל-מיטינג פון דער ליסטע 12

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט אָרדענט איין דער ציוניסטישער וואַהל־קאָמיטעט, קומענדיגען דאָ־נערשטאָג דעם 14 ה.ח. אין פילהאַרמאָניע־זאַל אַ גרויסען מיטינג געווידמעט די וואַהלען צו דער קהלה אַלס רעפּרעזענטען וועלען אויף דעם מיטינג אַרויס־טרעטען די אָנגעזעהענסטע ציוניסטישע טוער: ד״ר י. גאָטליב פון וואַרשאַ, דעפּ. ד״ר ראָזענבלאַט, רעד. י. אונגער, לאַווניק אַלעקסאַנדער יאָעל, מ. ח. ריימ־קאָווסקי, משה לימאַן, איגנז, י. זשעלינסקי, א.א. וועלכע וועלען אין זייערע רעדעס פּרעציזירען דאָס פּראָגראַם און די פּאָסטולאַטען פון דער ציוניסטישער רעפּרעזענטאַנץ אין דער קהלה, ד.ה. די וואַהל־פּלאַט פאָרם פון דער ליסטע 12.

דער לאָקאַל פון ציוניסטישע ןוואַהל־קאָמיטעט געפינט זיך אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע שרודמיעיסקא 29 (פריהער צעגעלניאַנאַ 4) טעל־לעפאָן 127.28 פאַר דעם לאָקאַל זענען נעכטען אַ־רויסגעהאָנגען געוואָרען גרויסע עפעקטפולע טראַנס־פּאַראַנטען מיט׳ן נאָמען פון דער ליסטע 12־

מען קאנטראלירט די קאנדי-דאטען-ליסטעס

די קהלה־קאַנצעלאַריע האָט נעכטען אָנגע־הויבען נאָכצוקאָנטראָלירען צי די קאַנדידאַטען אויף דאָזאָרעס און די וואָס האָבען די ליסטעס אונטער־געשריבען האָבען וואַהל־רעכט.

היינט אין אָוונט וועט פאַרקומען אַ זיצונג פון דער וואַהל־קאָמיסיע אויף וועלכער די קאַנדידאַטען־ליסטעס דאַרפען בעשטעטיגט ווערען.

וואהל-קאנפערענץ פון נום. 7

היינט 9 אַ זייגער אין אָוונט קומט פאַר אין לאָקאַל פון שניידער־צעך פּיעטריקאָווער 20 אַ קאָנ־פערענץ פון די פערוואַלטונגען פון די האַנדווערקער־פעראיינען, וועלכע זענען אָנגעשלאָסען אין דער ליסטע נומער 7.

לויה פון ישראל גראווע ז״ל

נעכטען איז פאָרגעקומען די לוויה פון דעם פערשטאָרבענעם נאַציאָנאַלען עסקן ישראל גראַווע ז״ל, צו דער לייה איז געקומען אַ זעהר גרויסער עולם פריינד פון דעם דאָזיגען בעשיידענעם כלל־טוער.

ס׳איז אויך געקומען די יוגענד פון ספּאָרט־פער איי ן„בר־כוכבא״ וואו דער פערשטאָרבענער איז ביז׳ן לעצטען מאָמענט געווען וויצע־פּאָרזיצענדער. דער אָרון איז געטראָגען געוואָרען דורך די מיט־גלידער פון „בר כוכבא״.

ביים פרישען קבר האָבען דעם פערשטאָרבענעם מספּיד געווען רעד. י. אונגער, הלל שטראָוויס, ש. ראַבינאָוויטש און ה. קראַי.

ווער האט פערלוירען געלד?

אויפ׳ן טראַמוואַי נומער 16 נעבען עק גלובנא און קילינסקיעגאָ האָט אַ יוד איבערגעלאָזען אַ פּעקעלע מיט געלד, איינגעוויקעלט אין צייטונגס־פּאַ־פּיר, דאָס געלד איז געבליבען ביים קאָנדוקטאָר, און איז אָפּצונעהמען לויט סמנים אין דער טראַמוואַי דירעקציע.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע

היינט גרויסע פאלקס-פארשטעלונג

היינט ווערט געגעבען דורך דער יודישער טרופּע אונטער דער פיהרונג פון משה ליפּמאַן די ערשטע גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג צו גאַנץ בילליגע פּרייזען פון 50 גר. ביז 1.50 ערשטע רייה געשפּילט ווערט ווערען די גלענצענדע פּיעסע „דער אייביגער נאַר״ אין וועלכע משה ליפּמאַן וועט זיך בעווייזען צום ערשטען מאָל אין לאָדז אין איינע פון זיינע בעסטע קרעאַציעס מיט וועלכע ער האָט זיך קונה שם געווען ביים וואַרשאָווער עולם. ביז שבת ווערט נישט געשפּילט.

טראגעדיע פון א „דריידווינקעל״

(2) סטאַניסלאַוו פּשיקאָווסקי אַרבייט צו־זאַמען מיט פראַנציסעק ראַיסקי און זיין פרוי גע־נאָפעוואַ אין אַ פאַבריקל פון גיפסענע פיגורען אויף קוישטשאָווסקיעגאָ 10. סטאַניסלאַוו ליבט זיך מיט זיין קאָלעגעס ווייב. דערנאָך דערעסט זי איהם. אין נעכטען איז פראַנציסעק טרעפט זיין ווייב ביי סטאַניסלאַוו׳ן אין דער וואוינונג און דער לעצטער ווערפט אַלע חטאים אַרויף אויף דעם „איידעלען, שוואַכען מין״, כאַפּט גענאָפעוואַ אַרויס אַ פלעשעל זאַלץ־זויער, גיסט אָפּ סטאַניס־לאַוו׳ן, און דעם רעשט טרינקט זי אַליין אויס. פאַגאָטאָוויטש קומט אָן — און ליגדערט די צרות...

אָבער וואָס קאָן פאַגאָטאָוויטש העלפען צו נעבראָכענע הערצער?

בעטויבט, דער׳הרג׳עט און בערויבט

דערנאך ארויסגעווארפען דעם טויטען קערפער פון צוג

(2) נעכטען אינדערפריה האָט איינער פון די באַהן־וועכטער געפונען לעם דעם דאַרף אַדאַמאָוו הינטער לאָדז דעם טויטען קערפער פון אַנ׳אומבע־קאַנטען יונגען מאַנספערשוין.

ווי די פאָליציי־אויספאָרשונג האָט שפּעטער דורך פערשידענע סמנים פעסטגעשטעלט, איז דער דערמאָרדעטער דער 40־יאָהריגער פּויזנער סוחר אַנטאָני אָסטראָווסקי, וועלכער איז דעם 8. ד. ה. אַרויסגעפאָהרען קיין לאָדז, מיטנעהמענדיג מיט זיך 37 טויזענד זלאָטעס מזומן אויף איינקויפען סחורות. אין דער באַהן האָבען איהם, דערווייל נאָך נישט ענטדעקטע מערדער, בעטויבט, דערהרג׳עט, בע־רויבט, און אַרויסגעוואָרפען פון צוג. איצט זוכט פּאָליציי די רויבער־מערדער.

מ׳טאר ניט ארבייטען איבער דער נארמע

א גאנצע רייה בעשטראפטע דורכ׳ן ארבייטס-געריכט

(א) דאָס אַרבייטס־געריכט האָט פאַר בעשעפ־טיגען אַרבייטער איבער דער נאָרמירטער צייט בע־שטראָפט צו 50 זל. שטראָף, אָדער 2 טאָג אַרעסט די פאָלגענדע פערזאָנען: דוד אברהם פּאַצאַנאָווסקי (פּעטריקאָווער 8), משה בליישטיפט, לייטער פון ליטראָווסקי׳ס פאַבריק (פּאָמאָרסקאַ 60), יוזעף האַ־יאַנטשקאָווסקי (סענקעוויטש־גאַס 35), רבקה גערט־לער (פּעטריקאָווער 64), זיגמונט גייער (זגערזשער 98), לייב ראַבינאָוו (פּאָלודניאָוואַ 69), און דעם לייטער פון דער וועבעריי פון „יודישען רעטונגס־קאָמיטעט״, מענדעל קראַסוצקי (ציגעל גאַס 68).

דאס גליק רופט אייך!

איילט צו קויפען די גליקליכע לאָסען צו דער 1־טער קלאַס פון דער פּוילישער מלוכה לאָטעריע! אין „גליקליכער קאָלעקטור פון

F. BRAJTSZTAJN

PIOTRKOWSKA 14, tel. 142-47.

די ציהונג קומט פאָר שוין דעם 19. און 21. מאַי ד.י. געדענקט, אַז אַ סך געווינסטען פאַלען געוועהנליך אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון

פ. ברייטשטיין, פּיעטריקאָווער 14.

לאָזט נישט אַדורך די גליקליכע געלעגענהייט! די צייט איז קורץ! יעדער 2. לאָז געווינט

יעמוד ר' שמעלקע!

וואס אין די מעשה וואס איהר האט אוועקגעווארפען אייער ווייב און לעבט מיט א פלגש?

א פילאזאף האט אמאל געזאגט, אז א מענש כל זמן ער לעבט, לעבט מיט איהם דער יצר הרע און הערט איהם נישט אויף אנצורייצען צו אלעם שלעכטען.

ווער עס איז געווען יענער פילאזאף, קען איך זיך ליידער נישט מעהר דערמאנען. נאר אז דער יצר הרע לעבט מיט מיט'ן מענש איז אמת, ווי תורת משה, והא ראיה: ר' שמעלקע פאמעראנץ.

אי ר' שמעלקע' ר' שמעלקע! ווער האט זיך דאס געקענט ריכטען אויף איהם, אזא יוד, וואס מען שמועסט אין שטאט. אז ער קען שטעהן לערנען און א הייסער חסיד פון זשורעקער שליט"א, אז אזא יוד, וואס האט אזא זיסען נאמען, ווי פאמעראנץ זאל אפטון אזא זויערע און נישט געשמאקע זאך?

און דער תירוץ איז: —

יצר הרע.

דאס איז א הקדמה צו די מעשה, די מעשה אליין דערצעהלט ר' שמעלקעס ווייב פרוי ראכעל פאמעראנץ:

געלעבט האבען מיר צוזאמען אין צרות און אין ליידען סך-הכל 22 יאהר. געהאט האב איך מיט איהם 4 קינדערליך, זאלען געזונד און שטארק זיין, וועלכע זענען היינט אלט פון 13 ביז 20 יאהר.

איז דאך, דאכט זיך, — אז מען לעבט אפ 22 יאהר מיט א חסידישען יוד, וואס איז פרום, אפגעהיטען, א היבשער בעל-תפילה, א בעל-קורא, א הייסער חסיד. א בעניגענדע גאראנטיע, אז דאס ווייב וועט איהם בלייבען א געטריי פוס-בענקעלע איבער הונדערט און צוואנציג יאהר אין גן-עדן?

— מאכט זיך אבער א מעשה, אז אין 1925 ווערט פלוצלינג ר' שמעלקע פאמעראנץ פערשוואונדען אהן א זיי געזונד אין ערשט שפעטער דערוואוסט זיך זיין ראכעל, אז ר' שמעלקען האט עס געצויגען צו זיין מקור — אזוי ווי ער הייסט פאמעראנץ. איז ער געפאהרען אין דעם לאנד וואו עס וואקסען פאמעראנצען — קיין פאלעסטינע. און דאס ווייב מיט די 4 קינדער איבערגעלאזט אויף גאס'ס בערוט.

— ויהי און אז ר' שמעלקע האט זיך ארומגעקוקט, אז אין זיין חשבון אויף פאלעסטינע האט ער זיך טועה געווען, ווייל אנשטאט פאמעראנצען האט ער געגעסען פייגען... איז ער אין 1928 צוריקגעקומען קיין לאדז, אבער שוין גארנישט דער איינענער ר' שמעלקע.

צו דאס האט גורם געווען די ארץ-ישראל לופט, וואס מאכט קלוג, צי די ארץ-ישראל'דיגע טערקען — דאס איז עד-היום נישט אויפגעקלערט געווארען, נאר גיכער וועט זיין ריכטיג די לעצטע השערה, אז אונזער ר' שמעלקע'ן זענען די טערקען מיט זייער פיל-ווייבער-סיסטעם געפעלען געווארען, ווייל ווי באלד ער איז צוריקגעקומען, האט ער פון דער הויליער הויט אנגעהויבען איינטענה'ן מיט זיין ראכעל אומגעפעהר כהאי לשנא:

— עס איז א פלוגתא אין דער גמרא וויפיל קינדער א יוד דארף האבען אום מקיים צו זיין די מצוה פון פריה ורביה: רב האלט, אז עס איז גענוג 3 קינדערלעך און ר' אליעזר האלט, אז מען מוז דווקא האבען 5. און אזוי ווי מיר האבען נאר 4 קינדערלעך, קומט דאך אויס, אז מיר האבען מיט דער מצוה נישט יוצא געווען נישט אליבא דרב און נישט אליבא דר' אליעזר לכן מוז איך האבען נאך קינדער, און אזוי ווי דו מיין ווייב ביזט נישט מעהר קיין בת-בנים, איז מיין דעה, אז מיר זאלען זיך גט'ן.

אט אזא מין טענה האט ר' שמעלקע פאמעראנץ אוועקגעלעגט פאר זיין ווייב און ווען זי האט איהם נישט געוואלט פאלגען האט ר' שמעלקע זיך גענומען צום טערקישען מיטעל — ער האט אנגעהויבען שלאגען, כדי ארויסצוהאקען דאס עקשנות פון זיין ווייב, ווענען וואס עס דערצעהלען טאקי די שכנים אין שכנות פון אלעקסאנדריסקא נ' 12

און אז ער האט דאס עקשנות פון זיין ווייב בשום אופן נישט געקענט ארויסהאקען, האט ער איהר אפגעטון פערשידענע טערקישע שפיצלעך, אזוי האט ער איהר איינמאל פרייטאג-צו-נאכטס אריינגעשיט „טערקישען פעפער" אין עסען אריין, הגם ווי דאס ווייבעל בעהויפטעט, זאל דאס גארנישט זיין געווען קיין טערקישער פעפער, נאר אזא מין סם, וואס מען רופט „ארשעניק" (אזוי זאגט זי האבען דאקטוירים נאך אנ'אנאליז פעסטגעשטעלט) און אז דאס מיטעל האט אויך נישט געהאלפען — האט ער איהר אינגאנצען אפגעטון אויף טערקיש — ער האט אלעס ארויסגערוימט פון שטוב, אפילו די עלעקטרישע לעמפלעך ארויסגעדרייט און אוועקגעטראגען צו זיין חלק-שני פון ווייב, צו דער גרושה אסתר יוטא.

האט דאס ווייבעל זיך ארומגעזעהן, אז פיהרען מלחמה מיט אזא מין „טערק" איז נישט איינס פון די לייכטע זאכען. האט זי איהר מאן ר' שמעלקע געפאדערט לדין צום באלוטער רב, וועלכער האט געפסקענט, אז אפגט'ן בעל-כרחה טאר מען נישט און אז ער איז איהר על פי תורה מחויב צו געבען שעירה כסותה ועונתה, אזוי ווי ער האט איהר איינגעשריבען אין דער כתיבה.

ר' שמעלקע האט אבער דעם רב געהארכט, ווי א טערק דעם רבנן-קדיש, האט איהם דעריבער דער רב אפגעזאגט פון פאסטען, וועלכען ער האט פערנומען אלס מנהל פון דער ישיבה אויף פעפערגאס 17, יעמאלט האט ר' שמעלקי אויפגעדעקט די קארטען און איז אוועק וואוינען מיט זיין בת גילה מרת אסתר יוטא.

אזא זאך קען פערדריסען, איבערהויפט ווען ער האט זייו כשר, כדת משה וישראל'דיג ווייב איבערגעלאזט אהן מיטלען צום לעבען, איז זי יעצט געלאפען צום דיין ר' יוסף פיינער, פאר וועלכען זי האט דערצעהלט די גאנצע מעשה, האט ר' יוסף פיינער אנגעשריבען אט אזא מין בריוועל, וועלכען מיר גיבען איבער אות באות:

„ב"ה. צו דער פרוי אסתר יוטא בת ר' יעקב פערנבאך. איהר זאלט וויסען, אז איהר טארט נישט וואוינען מיט דעם שמעלקע פאמעראנץ, דען ער האט א ווייב מיט קינדער און יעדע מינוט זענט איהר עובר אויפ'ן חרם דרבנו גרשום, אזוי קומט לבית-דין וועט מען אייך אלעס דערקלערען

(—) יוסף פיינער"

מן הסתם האט דאך ר' שמעלקי פאמעראנץ זיין אסתר יוטען דערקלערט, אז ער איז אנ'ארץ ישראל-יוד און א שטיקעל טערק דערצו און ממילא איז אויף איהם דער חרם דרבינו גרשון נישט חל און אסתר יוטא איז צום בית-דין נישט געקומען.

איז דערווייל ראכעל אוועק אין ראבינאט און האט פון דארט ווידער ארויסבעקומען אזא בריוועל.

„ב"ה. לאדז. יום י"א לחודש אייר תרצ"א.

אן ה' שמעלקע פאמעראנץ און פרוי אסתר יוטע פערנבאך, אלעקסאנדראווסקא 14.

איהר זאלט וויסען, דאס איהר זענט עובר יעדען טאג אויף חרם דרבינו גרשון, עסק טארט נישט וואוינען צוזאמען און איהר מוזט אייך שיידען, ווייל איהר שמעלקע האט א ווייב מיט 4 קינדער. דער ראבינאט אסרט אייך צו וואוינען צוזאמען.

בשם ועד הרבנים. אונטערגעשריבען: אהרן בארנשטיין, משה ווייס און אלי' פליישהאקער.

ר' שמעלקע, ווי עס ווייזט אויס, מאכט זיך קנאפ דערפון און דאס ווייבעל ראכעל וויינט נעבעך ביי אונז אין רעדאקציע:

— היתכן, ווער וואלט דאס געגלויבט אויף אזא פרומען, אויף אזא צהרליכען יוד ווי ר' שמעלקען?

און באמת, ווער וואלט עס געגלויבט? ווער? קומט דאך טאקי אויס, אז יענער פילאזאף איז גערעכט געווען.

חיימעלע

קליינער פעליעטאן

אַ קליין ידיעה'לע, אין אַ פערוואָרפען ווינקעל פון אַ צייטונג געדרוקט מיט קליינע אותיות'לעך אויף נישט קיין בעמערקבאַרען אָרט, אַזוי ווי כלאחר יד, האָב איך די טעג געלייענט אַ טעלעגראַמע פון מאָסקווע, די טעלעגראמע לייענט זיך אַנ'ערך אַזוי: „אויפ'ן שטח פון דעם סאוויעטישען פערבאַנד האָט מען מבטל געמאַכט אַלע בתי-צדקה'ס".

מיט אַזאַ אויפטו האָב איך מיר בערעכענט וואָלטען זיי אייגענטליך אויסגעמעקט דעם „לא" פון דעם „לא יחדל האביון מקרב הארץ" אויב עס וועלען נישט זיין — הייסט עס — קיין בתי צדקה וועלען דאָך במילא נישט זיין קיין אָרימעלייט... אַז עס וועלען נישט זיין קיין געבערס וועלען נישט זיין קיין נעמערס זיי פערטייטשען דאָס אַפילו דערמיט ווייל די מלוכה זאָרגט פאַר איהרע בירגער מיט סאָציאַלע הילף נאָר וואָס אַרט מיר פאַר זיי, וואָס זיי טוען און ווי זיי מייגען, איך רעד נאָר דערפון: ווי וואָלט דאָס למשל ביי אונז אויסגעזעהען אַזאַ מין זאַך, אַז מ'וואָלט ס'קאַסירען אונזערע וואוילטעטיגע איבערטיטוציעס די מוסדות של צדקה און דער עיקר — די גבאי צדקה, איך ווייס נישט ווי איהר, נאָר איך קאָן מיר בשום אופן נישט מאַכען אַ בילד אָדער א שטיקעלע בעגריף ווי דאָס וואָלט ביי אונז אויסזעהען, איך שטעל מיר נאָר פאָר — די שעה זאָל נישט זיין דערביי, אַזוי ווי זיי הערען נישט, אַזוי זאָל זיי נישט שאדען — איך שטעל מיר פאָר, למשל, אַז עס זאָל ביי אונז חלילה וחס בטל ווערען די „לחמ'ס" די „אורחומ'ס" א־ ד. גל. און נאָך כדומה יכדומה מיט זייערע „מנהיגים" און דער עיקר טאקע די „מנהיגים", וואָס וועט נעבעך פון זיי ווערען פון אַזאַ עדה מיט קהלה גראבלערס וואו וועלען זיי זיך אַהינטון? אַ ביטערער רחמנות בעמט מיר פאַר זיי וואָס פאַר אַ ווערט וועלען זיי האָבען אָהן זייערע גבאות-בענקלעך, וואָס פאַרא שבחים וועט מען זיי נאָכזאָגען נאָך זייערע הונדערט און פערציג יאָהר... וואָס פאַר א חן, מ'שטיינסגעזאָגט, קאָן שוין האָבען דאָס לעבען, אַז מ'וועט קיינעם נישט קאָנען חושד זיין, אַז ער האָט עפעס געמאַכט, הינטען-אַרום, מיט צדקה-געלדער... און וואָס פאַר אַ טעם קאָן בכלל האָבען דאָס לעבען, אַז מ'זאָל נישט קאָנען זאָגען פאַר'ן ווייב אַ תירוץ ווען מ'געהט שפילען אין קאָרטען אָדער אַנדערע וויזיטען, אַז מ'איז געווען אין יענער און יענער פילאַנטראפּישע חברה אויף אַ זיצונג... ווי וועט נאָר פשוט אויסזעהען די גאַס, אַז מ'וועט דורכגעהען אַ פאָר קוואַרטאַלען און מ'וועט אייך נישט אָנשטעכען מיט אַנ'אָבצייכנונג לטובת די און די חברה... וואו וועט מען זיך אַהינטון ווינטער אין די לאַנגע נעכט, אַז מ'וועט נישט מאַכען עפעס אַ טענצל לטובת יענע אין יענע אינסטיטוציע... און פערגעסט נישט, אַז ביי אַזאַ פאַל וועט דאָך אויך בטל ווערען אונזער „קהלה" און אַז עס וועט בטל ווערען די קהלה, וועט דאָך אויך בטל ווערען דער פאַראַגראַף נומער 20... און אַז עס וועט בטל ווערען דער פאַראַגראַף נומער צוואַנציג, וועט דאָך אויך בטל ווערען דער יחוס מיט די בערד... ווייל בע'ניתנו הרבים איז הכל תלוי בבארד... אַ מורא געהט איבער'ן לייב נאָכטראַכטענדיג ווענען דעם, ווייל אויב טאקע באמת עס זאָל צו דעם קומען איז, מה אנו, מה חיינו ומה צדקתינו...

און אַז איך האָב איבערגעלייענט די דערמאָנטע קליינע, כמעט נישט בעמערקבאַרע ידיעה'לע, האָב איך מיר געטראכט, וואָס פאַר אַ גרויסען היסטאָרישען בעדייטונג טראָגט זי, אויף דורי דורות וועט זי פערצייכענט ווערען. ס'איז אַ מיעט המחזיק את המרובה.

שר של אש.

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער

אלעע 1-טער מאי 2 (נייי רעמאנטירט)

דירעקטאר: דוד צעלמייסטער.

גאסטשפילן פון דוד הערמאן-טעאטער

מיט'ן אנטייל פון פרעמיער פון דער ווילנער טרופע

יוסף קאמען

היינט, דינסטאג, דעם 12. מאי, 9 א זייגער אווענד און די ווייטערע טעג

דער טויבער

דראמע אין 3 אקטען פון דוד בערגעלסאן.

אינסצעניזאציע און רעזשי: דוד הערמאן. מוזיק: פראפ. שפערבער.

דעקאראציעס און קאסטיומען: יוסף שליוניאק. אדמינ. לייטער: א. נאריעלאוו.

בילעטען צו בעקומען אין קאנדיטאריי פון ה' ראשגאלד (פיעטריקאווער 38)

און פון 6 א זייגער אווענד-אין דער קאסע פון טעאטער.

דער „פוילישער שטערן"

סענסאציאנעלער ראמאן פון דעם וועלט-קריג

(29

קאפיטעל עלף

א רעקאמענדאציע-בריף

אַז האַרי האָט דערזעהן די טענצערין נור-על-דין שלאָפען אויף דער סאָפקע, האָט ער זיך דערשראָקען.

ער האָט גלייך אַ טראַכט געטון, אַז ווען זי וועט זיך אויפוועקען וועט זי איהם תיכף דערקענען, און זיין גאַנצע אויפגאַבע וועט געהן קאַפּוט.

אַ בליק טוענדיג אויף דעם וואַנד-שפּיגעל האָט איהם בערוהיגט: ער האָט זיך בעמליך דערמאָהנט ווענען דעם פערוואַנדלונג, וואָס איז מיט איהם פאַרגעקומען אין וואַגאָן, און דער געפיהל פון זיכערקייט האָט זיך צו איהם צוריקגעקעהרט.

נור-על-דין איז געלעגען אויף אַ זייט, אונטערגעשפּאַרט דעם קאָפּ אויף דער האַנד, און מיט דער דלאָניע פערשטעלט די אויגען פאַר דעם שיין פון קאַמין.

איהרע פּלייצעס זענען געווען צוגעדעקט מיט אַ שוואַרצען פוטערנעם מאַנטעל און אויף די פיס איז געווען אַרויפגעוואָרפען אַ וואָלענער פּאַלטען, וואָס האָט משמעות געהערט צו בעלפּאָרדען, און איז וואַהרשיינליך אַריבערגעבראַכט געוואָרען פון קאָרידאָר.

צום ווענטעל פון דער סאָפקע איז געווען צוגעשטאָכען מיט צוויי בריליאַנטענע שפּילקעס, אַ קליין שוואַרץ סאַמעטען היטעלע.

האַרי איז געשטאַנען אומבעוועגליך און געקוקט אויף דער שלאָפעדיגער טענצערין.

איהר פּנים האָט אויסגעזעהן מיד.

אין שלאָף האָט זי זיך נערוועז בעוועגט און צוויי, אָדער דריי מאָל אַרויסגעמורמעלט איין און דאָס זעלבע אומפערשטענדליכע וואָרט.

האַרי האָט בעקומען עפעס אַ מאָדנעם רחמנות-געפיהל צו דעם דאָזיגען הערליכען אומגליקליכען וועזען.

פאַר'ן אנבליק פון דער מעכטיגער ענגלישער דעפּענסיווע. וואָס האָט זי פערפאָלגט, האט זי זיך אויסגעווידען רחמנות'דיג און הילפלאָז.

הינטער האַרי'ס פּלייצעס האָבען זיך דערהערט שריט.

עס איז אַריינגעקומען מאַרטא מיט אַ לאָמפּ אין די הענד, וועלכען זי האָט געהאַלטען פערשטעלט, כדי נישט איבערצוועקען די שלאָפענדע יונגע פרוי.

— איך ווייס נישט, צי כ'האָב גוט געטון, מיין הער, נאָר איך האָב זי נישט געקאָנט אַרויסטרייבען פון שטוב.... זי האָט מיר דערקלערט, אַז זי מוז זיך אומבעדינגט מיט אייך זעהן. מחמת פון דער ערשטער דעפּעשע אייערער האָב איך פערשטאַנען, אַז איהר וועט קומען האַלב צעהן, האָב איך איהר דערלויבט צו בלייבען דאָ וואַרטען אויף אייך.

— ווען אַ זייגער איז זי געקומען? — האָט האַרי שטיל אַ פרעג געטון.

— אַרום זעקס אַ זייגער, זי איז געגאַנגען צופוס פון וואָקזאַל, אין די קעלט האָט זי אינגאַנצען אַרומגענומען, אַזוי אַז דאָס געזיכט איז איהר בלוי געוואָרען, און די ציינער האָבען איהר געקלאַפּט... ווי אַזוי־זשע האָב איך זי געקאָנט אַרויסטרייבען, מיין הער?.. איך האָב גלייך דערזעהען, אַז זי איז אַ פרעמדלענדערין.... זי האָט מיך געפרעגט, צי איך קאָן אייך זעהן, און איך האָב איהר געזאָגט, אַז איהר וועט ערשט צוריקקומען אין אווענד... האָט זי געזאָגט, אַז זי וועט צוואַרטען, און איז אוועק גלייך אין גאַסט-צימער... זי האָט געזאָגט, אַז זיי קאָן אייך גוט, און אַז ר'האָט דערוואַרט איהר קומען... זי האָט עפּעס מיט אייך — האָט זי געזאָגט — זעהר אַ וויכטיגען ענין צו ערלעדיגען... האָב איך, פערשטעהט זיך. איינגעהייצט דעם קאַמין, און געגעבען איהר צו עסען... איך רעכען, מיין הער, אַז איך האָב געהאַנדעלט ריכטיג?!

— יאָ, מאַרטא, ריכטיג! — האָט האַרי געענטפערט, נישט וויסענדיג צי זיין ענטפער איז אויפ'ן אָרט.

ער איז געווען צעדודערט, אַביסעל איבערראַשט.

לענגער איבערלאָזען די טענצערין אין גאַסט-צימער האָט מען נישט געטאָרט.

וואָס האָט זי בויטיג פון איהם, און ווי־אַזוי וועט ער איצט, אין איהר אָנוועזענהייט, בעקענען זיך מיט די דאָקומענטען, וואָס ליגען אין טיש-שופלאָד?

און דער פּרט איז דאָך געווען זעהר אַ וויכטיגער, ווארום פון דאַנען האָט ער זיך געקאָנט דערוויסען ס'אַראַ פערהעלטנישען בעלפּאָרד האָט געהאַט מיט נור-על-דין.

— זי האָט דאָ געגעסען מיטאָג ביים קאַמין, — האָט מאַרטא ווייטער גערעדט — און אַ פערטעל צעהן איז אָנגעקומען אייער צווייטע דעפּעשע מיט דער ידיעה, אַז איהר וועט ערשט קומען פינף אינדערפריה.

האַרי האָט אַ בליק געטון אויפ'ן וואַנד-זייגער, וואָס האָט געוויזען אַ פערטעל אויף זעקס.

ביינאַכט האָט ער פערלוירען דעם גאַנצען חשבון פון דער צייט, וואו ער האַלט אין דער וועלט.

— איך האָב איהר דאַן געזאָגט, אַז איהר וועט ערשט קומען אינדערפריה, — האָט די אַלטע דערצעהלט — און זי האָט זיך דאַן אָפּגערופען: „אַך, גאָט מייבער, וואו וועל איך גיין?..." טאָ גייט אַהיים, — האָב איך געזאָגט, — און קומט מאָרגען אינדערפריה, ווען דער ה' בעלפּאָרד וועט זיך אויסרוהען פון וועג. איך האָב געמיינט, אַז זי וואוינט ערגיץ נאָהענט פונדאַנען, ערשט זי האָט מיר דערקלערט, אַז זי איז געקומען פון לאָנדאָן, און אַהער איז זי געקומען צופוס פון וואָקזאַל... איהר ווייסט דאָך, מיין הער, אַז דער לעצטער צוג גייט אָפּ פון דאַנען פינף מינוט צו ניין, און די דאַמע האָט שוין נישט געקאָנט אָוועקפאָהרען... האָב איך זי דאָ געמוזט איבערלאָזען נעכטיגען... איך האָב צוגערוימט דעם צימער אויבען, און איינגעהייצט דעם קאַמין... זי האָט זיך אָבער נישט געוואָלט גיין לייגען שלאָפען, איידער זי וועט זיך האָבען געזעהען מיט אייך... כ'האָף, אַז כ'בין דאָ קיין בייז נישט בעגאַנגען...

(המשך קומט).

מאראנען און יודען אין שפאניען

דער נאמען „מאראנען“.—די מאראנען און זייער אנטייל אין פאליטישען לעבען פון שפאניען.—ווי זעהט אויס דער היינטיגער יודישער ישוב אין שפאניען

מאראנען — וויפיל טרויעריגע ערינערונגען ערוועקט דאס ווארט ביי יעדען יוד.

די פילאלאגישע אפשטאמונג פון דעם דאזיגען נאמען איז נאך עד־היום נישט גוט פעסטגעשטעלט געווארען. אין דער שפאנישער און פארטוגעזישער שפראכען איז דאס א שימפווארט און בעדייטעט א חזיר.

אבער דאס מוז נישט זיין די ריכטיגע אבשטאמונג פון דעם נאמען מיט וועלכען עס זענען בעקאנט אונזערע ברודער (די אנוסים. א ראיה לדבר איז, אז דאס ווארט „מאראנען“ איז גראד אין שפאניען און אין פארטוגאל כמעט אונבעקאנט און אפילו אין דער גאנצער אינקוויזיציע־ליטעראטור. אין פערלויף פון מעהר ווי דריי הונדערט יאהר, ווי יודען און אנוסים ווערען געזידעלט מיט די נידערטרעכטיגסטע שימפווערטער, ווי למשל „זשידעסקע, פערסמטע הינד, פערדרעהטע“, ד. ה. משומדים, „פערשאלטענע אומה“ און דערגלייכע קאמפלימענטען, געפינט מען נישט דאס ווארט „מאראנען“.

דער נאמען „מאראנען“ שטאמט, ווי מאדערנע איטאליענישע פילאלאגען האבען בעוויזען, פון איטאליען, און העכסט וואהרשיינליך פון אחב־ בני־ ישראל, דער נאמען האט דעריבער געוויס א יודישען אורשפרונג.

מיין זפאטער און לעהרער ר׳ ישכר שווארץ ביי פון זגערזש, ערקלערט דעם נאמען אלס פערקירצונג פון די העברעאישע ווערטער „מראה־עין“ ד. ה. קריסטען נאר פארין אויסזעהען און יודען געבליבען־אין זייער הארץ.

אנדערע ווידער מיינען, אז עס שטאמט פון דעם העברעאישען עוואנגעלישען אויסדרוק „מרן אתא“ אין דעם זינען פון פערשאלטען, אדער דער אדון איז געקומען, מיינענדיג דערמיט יעזוס׳ן. מיר שיינט, אז מיין פאטערס לעבען־ערקלערונג איז די ריכטיגסטע.

ווי מיר איז בעקאנט זענען נאך געבליבען אין א סך שטעטלעך אין פארטוגאל גאנצע קהלות יודען־מאראנען, וועלכע געהען איצט ביסלעכווייז איבער צום אפיציעלען יודענטום.

דאגעגען אין דעם נאהענטסטען שפאניען איז שוין פון די מאראנען קיין זכר געבליבען. די שפאנישע מאראנען זענען גענצליך אסימילירט און פערפאלען געווארען.

דער איינציגער כאטש טרויעריגער זכר, וואס עס איז נאך פערבליבען אין שפאניען פון די מאראנען זענען די, אזוי גערופענע „טשועטאס“ וואס געפינען זיך אויף די באלעארישע אינזלען, אין דער שכנות פון בארצעלאנא. דאס זענען א גרופע פאמיליעס, וועלכע זענען זיך משדך נאר צווישען זיך אין זייער יודישע אבשטאמונג איז אלעמען בעקאנט. פון יודישער אמונה אדער יודישע טראדיציעס איז ביי זיי גארנישט געבליבען, להפך זיי זענען פרומע קאטאליקען...

פון די אט פאמיליעס שטאמט דער בעריהמטער איצט שוין פערשטארבענער שפאנישער טריבון און שטאטסמאן דאן אנטאניא מאירא, וועלכע איז געווען לאנגע יאהרען פרעמיער און שעף פון דער שפאנישער קאנסערוואטיווער פארטיי, ער איז געווען ווירקליך איינער פון די בעגאבסטע שפאנישע פאליטיקער. א מין שפאנישער דיזראעלי. אלפאנס

(בריף פון ליסאבאן)

פון איבזש. שמואל שווארץ.

דער 13־טער האט איהם פאר זיינע גרויסע פערדינסטען געגעבען דעם פירשטען־טיטול, וועלכער איז בירושה איבערגעגאנגען צו זיין עלטסטען זוהן. דער יונגערער זוהן דאגעגען, איז שוין געווען ליבעראלע רעפובליקאנער, איינער פון זיי דאן מיגועל מאירא, מיטגליד פון דעם לעצטען רעוואלוציאנערען רעפובליקאנישען קאמיטעט. ער איז דערפאר געווען ארעסטירט אין דער מאדרידער תפיסה צוזאמען מיט׳ן איצטיגען פרעמיער אלקאלא סאמארא און איז איצט שפאנישער אינערן־מיניסטער

איך דערמאן מיך גראד אן׳עפיזאד, וואס עס האט מיר מיט יאהרען צוריק דערצעהלט ד״ר מאקס נארדוי אין פאריז, איז ער אמאל אריין אין א קרעמעל קויפען א קראגען־קנאפ, ווי געוועהנליך, האט ער גענומען שמועסען און האנדלען. מיט אמאל הערט ער, ווי די פרוי פרעגט ביים מאן אויף שפאניש, אויב זי זאל דעם קנאפ פאר דעם פרייז פערקויפען. נארדוי, וועלכער האט געקענט שפאניש, האט זיי געפרעגט, אויב זיי זענען שפאניער, ביין, האט מען איהם געענטפערט, איהר רעדט אויף שפאניש? פרעגט נארדוי. וואסער שפאניש? מיר רעדען יודיש.

אין איצטיגען מאמענט געפינען זיך אין שפאניען ווייניג יודען: א קליינע קהלה אין סעווילא, וועלכע בעשטעהט פון די צוגעוואנדערטע מאראקאנער יודען. דאס איז א זעהר ארימע קהלה. די קליינע שוהל, וואס די קהלה האט געהאט אין א פריוואט־הויז איז אבגעברענט געווארען. א צווייטע קהלה געפינט זיך אין בארצעלאנא. זי איז ענטשטאנען אין דער צייט פון דער וועלט־מלחמה פון ענטלאפענע יודען. א דריטע קהלה אין מאדריד, וועלכע איז מיט א קורצע צייט צוריק געגרינדעט געווארען און צעהלט קוים א פאר צעהנדליג יודען. בראש פון דער מאדרידער קהלה שטעהט דער בעקאנטער פינאנסיסט און פובליציסט ד״ר איגנאציא באיער, געבוירען אין שפאניען וועלכער האט חתונה געהאט מיט א טאכטער פון פעטערבורגער באראן גינזבורג. צום שבח פון דער פרוי באיער מוז מען זאגען, אז א דאנק איהר איז די פאמיליע נישט אסימילירט געווארען. זי האט געגעבען דעם אימפולס צו שאפען א שוהל אין מאדריד, וועלכע ווערט אויסגעהאלטען דורך דער משפחה באיער. די שוהל געפינט זיך אין א פריוואט־וואוינונג, ווייל אונטער דעם מאנארכיסטישען רעזשים איז געווען שווער צו בעקומען אן׳ערלויבניש אויף אויסצובויען א שוהל. די באיער׳ס זענען קרובים פון די ראטשילד׳ס און זענען זייערע פערטרעטער אין שפאניען. ווי עס שיינט, איז דער אורשפרינגליכער פאמיליען־נאמען פון די ראטשילד׳ס געווען באיער. די פאמיליע באיער שפילט א זעהר אנגעזעהענע ראל אין מאדרידער געזעלשאפטליכען לעבען, און איהרע מיטגלידער זענען געווען זאפטע געסט אויף די קעניגליכע אויפנאהמען. די רעליגיעז־יודישע טעטיגקייט פון דער פרוי באיער איז געוויסע קלעריקאלע קרייזען געווען זאלץ אין די אויגען, נישט קוקענדיג דערויף, האט זי געבע ראיהר טעטיגקייט פארטגעזעצט. אויף די לעצטע רייזע פון דער פאמיליע באיער קיין ארץ־ישראל איז געווען אינספירירט דורך איהר.

אין דער אלטער שטאט טאלעדא נישט ווייט פון מאדריד, וואו עס האט זיך אמאל געפינען א גרויסע און בעריהמטע יודישע קהלה, עקזיסטירען נאך עד־היום צוויי פרעכטיגע אלטערטימליכע שוהלען פון 13־טען און 14־טען יאהרהונדערט, וועלכע זענען נאך דעם גירוש איבערגעבויט געווארען אויף קירכעס און זענען איצט בעקאנט אונטער די נעמען: סאנטא מאריא לא בלאנקא, און סינאגאגא דעל פראנסיטא.

מיט א יאהר 20 צוריק זענען די דאזיגע סינאגאגעס צוליב זייער אויסערגעוועהנליכען ארטיסטישען ווערט, פערוואנדעלט געווארען אין שפאניש־יודיש מוזעאלישע מאנומענטען.

איך האף אז, ביי דעם נייעם רעפובליקאנישען רעזשים וועט אין דעם לאנד, וואס האט ארויסגעגעבען אזעלכע יודישע פילאזאפען און פאעטען ווי יהודה הלוי, שלמה אבן־גבירל, אברהם אבן־עזרא און רמבם ווידער אמאל קענען אויפבליהען א גרויסער יודישער ישוב און „ספרד“ וועט נאך אמאל קענען זיין „כפרדס לישראל“.

די קאלאניאל־אויסשטעלונג אין פאריז

(א בריף פון פראנקרייך)

אין פאריז איז איצט יום טוב. לאנג האט מען זיך געגרייט צו אט דעם יום־טוב —דער יום־טוב פון דער וועלט־אויסשטעלונג, די פראנצויזען ווייזען איצט דער וועלט די דערגרייכונגען און אויפטוען פון זייערע קאלאניעס, און צוזאמען דערמיט — דאס פנים פון דער גאנצער וועלט אין מיניאטור.

אלע קאלאניאל־מלוכות נעמען אנטייל אין דער גראנדיעזער אויסשטעלונג, וואס גיט א קלאר בילד וועגען לענדער און פעלקער, אויך אזעלכע לענדער, וואס זענען אזוי גוט ווי אונבעקאנט, און אויך אזעלכע פעלקער אדער שבטים, וואס לעבען נאך עד היום אין א פרימיטיוען צושטאנד, ווי פאר טויזענד יאהר.

פון די הייסע טראפיקאלישע לענדער ביז דעם קאלט־אייזיקען גרענלאנד — אלץ איז דא פערטראטען, אלץ איז פערהאן אויף אט דער ריזיגער אויסשטעלונג אינ׳ם ווינסען־וועלדעל ביי פאריז.

בעזוכען אלע ווינקעלעך פון דער דאזיגער וועלט־אויסשטעלונג—הייסט מאכען א וועלט־רייזע אין משך פון 24 שעה.

איהר זעהט פאר זיך אן א שיעור פאוויליאנען, ארומגערינגעלט מיט די ספעציפישע פלאנצען און געוויקסען פון דעם בעטרעפענדען לאנד און בעוואוינטע דורך די פערשידענע ראסען און שבטים פון דער ערד. אלץ, וואס איהר זעט דא, איז א לעבעדיגע, פארביגע מיניאטור־אימיטאציע פון די פערשידענסטע ווייטע פרעמד־עקזאטישע קאלאניעס, וואס געהערען אדער געפינען זיך אונטערן פראטעקטאראט פון די פערשידענסטע מלוכות.

איהר האט דא אויך אלע מעגליכסטע קאמוניקאציע־מיטלען, וואס זענען כאראקטעריסטיש פאר דער אדער יענער מדינה. עס זענען גרייט צו דינען א חוץ צוג און דאמפער, אויך קעמלען, אייזלען, לעקטיקעס א. ד. גל.

איטאליען האט זיך בעמיט אויפצושטעלען אינ׳ם ווינסען־וואלד א געטריַע קאפיע פון דער אדער יענער פראכט־געביידע זיינער, אזוי, אז די אויסשטעלונג שטעלט מיט זיך פאר א קאלעקציע מאדעלען פון די שענסטע געביידעס, וואס די וועלט פערמאגט, פון די הערליכסטע פאלאצען פון די גרעסטע וואונדער פון דער ארכיטעקטור.

אינדא־כינא האט דא אויסגעשטעלט א מאדעל פון דעם בערימטען פאלאץ־טעמפעל אנגקאר. אינדיען האט דא אויסגעשטעלט א מאדעל פון דעם בעריהמטען וואונדער־שיינעם פאלאץ איטמאר־אוד־דאוולא, וואס געפינט זיך אין אגרא. חוץ דעם געפינען זיך אינ׳ם אינדישען פאוויליאן כל־ערליי פראכט־חפצים און קאסטבארקייטען פון אינדישע מאכאראדזשאס. אויך איטאליען, האלאנד און אנדערע לענדער ווייזען דא די גאנצע פראכט פון זייערע קאלאניעס.

די פעראייניגטע שטאטען האבען אויסגעשטעלט א גאנצען קאמפלעקס פאוויליאנען, וואס שטעלען פאר די פיליפינער אינזלען, די קאלאניעס פארטאריקא, סאמאא, פאנאמא א.א.וו.

קאלעדאניע, די היברידען־אינזלען, די וואליס־אינזלען האבען דא אויסגעשטעלט פאוויליאנען אין דער פארם פון אויטענטישע געצעלטען, אזוי ווי מען זעהט זיי אין די דערמאנטע קאלאניעס, און אין די געצעלטען וואוינען פאר דער גאנצער צייט פון דער אויסשטעלונג ספעציעל ארא‍פגעבראכטע ווילדע פון יענע קאלאניעס, מענשען, וואס געהערען ביים היינטיגען טאג צו די פרימיטיווסטע בעשעפענישען בצורת אדם. די געצעלטען זענען אויסגעפוצט מיט כלע־ליי וואונדערליכע סטאטועטקעס, שניצערייען פון האלץ און העלפאנדביין, וואס שטעלען פאר מענשען־קעפ און ווערען אויסגעארבייט דורך די ווילדע.

א חוץ דעם זעהט איהר דארט גאנצע נעגערישע דערפלעך, עקזאטיש מיליטער, פרימיטיווע ארבייטס־וואַרשטאטען, נעגערישע פירשטען פון כל־המינים, טענצערינס פון די ווייטסטע אינזלען און ד. גל.

א. ע.

10)

ר. איזראעל

ליבע און טויט

סענסאציאנ. ערא‍טישער ראמאן פון לאנדאנער לעבען

— ס׳איז מיר גארנישט קיין אונטערשיד, האט סאניע געענטפערט, וואס איהר וועט מיט מיר טון, איך בין אזוי אויך געגוג אומגליקליך.

— מיר קענען אייער גאנצע לעצטע איבערלעבעניש און וועגען אלץ גאנץ גענוי אינפארמירט.

— וואס, איז סאניע אויפגעשפרונגען, איהר ווייסט וואו איך בין געווען די לעצטע צייט און וואס מיט מיר איז פארגעקומען?

— יא, ליבעס פרייליין גינזבורג, האט די דאמע געענטפערט, מיר האבען דאס געדארפט וויסען און ווייסען דאס. אבער איך פערזיכער אייך, אז קיין דירעקטען שייכות צו דעם ציל, צו וועלכען מיר שטרעבען האט דאס נישט.

— ווי לאנג ווילט איהר מיך דא האלטען?

— דאס וויסען מיר נאך אליין נישט. ס׳איז מעגליך, אז נאר עטליכע טעג און אפשר וועט איהר מוזען עטוואס לענגער דא בלייבען. די הויפטזאך איז איהר זאלט זיך נישט שרעקען, ווייל מיר וועלען אייך קיין שום שלעכטס נישט טון. די דינערשאפט פון דאנען ווייסט נישט ווער איהר זענט. זיי ווייסען, אז איהר זענט געקומען צו אונז צו גאסט. איהר דארפט זיך דעריבער נישט אליין פערראטען.

— איך וועל טון אלץ, וואס איהר הייסט מיך, האט סאניע הכנעהדיג געזאגט.

קאפיטעל 5

ביי נירענבערג׳ן אין שטוב

— וואס פעהלט דיר נאך, מיין טייערע דארא, האט העגריק נירענבערג געזאגט צו זיין פרוי, דו האסט שוין אלץ צו וואס א בירגערליכע פרוי קען נאר שטרעבען. דו ביזט שעהן, האסט די שעהנסטע ציהרונג און מלבושים, האסט אן׳אויטא און איצט נאך האסטו אזא שעהן געראטען יונגעלע.

— יא, מיין יונגעלע, ווי לאנג האב איך דערויף געווארט, ווי אויסגעוויינט און אויסגעבענקט האב איך עס, וויפיל האב איך מיך אנגעליטען ביז איך האב עס אויף דער וועלט דערזעהן, ווי גליקליך בין איך איצט. איך וועל שוין איצט נישט זיין אזוי איינזאם ווי ביז איצט. דיין לאנגע רייזעס וועלען אויף מיר נישט אנווארפען אזא מרה־שחורה ווי ביז איצט, איך וועל זיין צוזאמען מיט מיין קינד, מיט מיין שעהן, טייער, זיס יונגעלע. אבער זאג מיר העגריק. דו וועסט גאר נישט בענקען נאך דעם קינד, ווען דו וועסט ווידער פערדרייזען?

— זיכער, זיכער, טייערע דארא, וועל איך בענקען נאך דעם יונגעלע. אבער וואס זאל מען טון. דו ווייסט דאך, אז יעדעס יאהר צווינגען מיך מיינע געשעפטען אוועקצופאהרען אויף עטליכע חדשים צייט. ס׳איז פערפאלען אויך איצט וועל איך מוזען אוועקפאהרען.

דו ביזט א גוטער העגריק, איך זעה דאך גאנץ גענוי, אז דו פערשלעפסט דאסמאל מיט דער רייזע. שוין זייט 2 וואכען גרייטסט דו זיך אוועקצופאהרען און דו קענסט אלץ זיך נישט ענטשליסען זיך צו געזעגענען מיט אונזער קינד.

— יא, געוויס איז עס אזוי....

און אין הארצען האט זיך נירענבערג געטראכט:

— ווען זי זאל וויסען צוליב וואס איך לעג אלץ אפ מיין רייזע, א, דאס מיידעל וועט מיך משוגע מאכען, וואו האט סאניע געקענט אזוי פלוצלונג פערשווינדען, ווי איך ווייס האט זי דאך קיינעם נישט אין לאנדאן און אפילו אין גאנץ פוילען.

דאס דינסטמיידעל האט אנגעקלאפט אין טיר און מיטגעטיילט, אז עפעס א הער איז געקומען און וויל רעדען מיט העגריק נירענבערג.

— איך האב דאך אייך שוין געזאגט, האט נירענבערג זיך צובייזערט, אז אינדערהיים בעהם איך בין נישט אן קיין שום אינטערעסאנטען. צו דעם צוועק האב איך א ביורא.

— איך האב דאס ערקלערט דעם הער, אבער ער זאגט, אז ער דארף אייך האבען אין א פריוואטער אנגעלעגענהייט און מוז מיט אייך ייעדען אינדערהיים.

— צום טייוועל, זיי לאזען נישט לעבען, האט נירענבערג ארויסגעברומט, און איז ארויס אין זיין קאבינעט.

דארט האט שוין אויף איהם געווארט א הויכער, דארער, גלאט ראזירטער יונגערמאן, וועלכער האט זיך טיף פערנויגט און זיך פארגעשטעלט:

— איך בין ראלף, א געהילף פון דעם פריוואט־דעטעקטיוו טשארל ערלעי.

— אום גאטס ווילען שטילער רעדט, אז ס׳זאל קיינער נישט הערען.

— ענטשולדיג מיסטער נירענבערג, וואס איך האב אייך געשטערט און געקומען אין אייער פריוואטער וואוינונג, אבער ס׳האט זיך אונז געהאנדעלט אין עטליכע קליינע אינפארמאציעס פון אייך אין דער אנגעלעגענהייט, וועלכע איהר האט אונז איבערגעגעבען.

— צי ווייסט איהר שוין עפעס וועגען דעם.

— יא, הער נירענבערג, מיר זענען שוין אויף די שפורען און איך האף, אז גאר בקרוב וועלען מיר אייך געבען א פאזיטיווען ענטפער.

ראלף האט געשמועסט מיט נירענבערגען וועגען פערשידענע קלייניגקייטען. זיין אויפמערקזאמקייט איז גאר געלענקט געווארען אויף גאנץ אנדערע זאכען, ער האט זיך מיט זיינע גענישע אויגען ארומגעקוקט איבער נירענבערגס קאבינעט און געניסענדיג דעם צוטרוי פון דעם בעל־הבית איז ראלף ארומגעגאנגען איבער דער שטוב און זיך ענטציקט מיט די בילדער, וואס זענען געהאנגען אויף די וואנט פון קאבינעט. אזוי קוקענדיג איז זיין בליק געפאלען אויף א פאטאגראפיע, וואס איז געשטאנען אויפ׳ן שרייב־טיש, אויף דער פאטאגראפיע האט זיך געפונען נירענבערג מיט זיין פרוי. ראלף האט אנגעשטרענגט זיינע אויגען, כדי צו זעהען, ווער דער פאטאגראפיסט איז, דאס איז איהם נישט שווער אנגעקומען און ער האט אדורכגעלייענט פירמע „בערנארד“.

— מעהר האט ראלף [illegible] געזוכט ביי נירענבערגען, ער האט אבער נישט געוואלט באלד ארויסגעהען און נאך גערעדט וועגען פערשידענע קלייניגקייטען.

— אלזא אויף ווידערזעהען, האט ראלף געזאגט, מיר רעכענען, אז מיר וועלען זיך אין דער קורצסטער צייט ווידער זעהען און מיר וועלען קענען האבען פולשטענדיג ערלעדיגט די שליחות, וואס איהר האט אונז איבערגעגעבען.

— אויף ווידערזעהען, הער ראלף. בעמיהט אייך וואס שנעלער, ווייל איך שטעה ערב א ווייטע רייזע, וועלכער איך קען נישט מעהר פערשלעפען.

ביים ארויסגעהען איז ראלפס בליק געפאלען אויף דער וואנד אין קאבינעט, וואו ס׳איז געהאנגען אן׳אייל־בילד, וועלכעס האט־כמעט פערנומען א האלבע וואנד.

— אזוי גאר, אזא פויגעל ביזטו, האט ראלף זיך געטראכט און שנעל ארויס פון צימער.

(פארטזעצונג קומט).

Hallo! Korzystajcie z okazji! Hallo!

Urządzamy

sprzedaż reklamową sprzętu radjowego

po cenach przebojowych

— TYLKO OD DN. 8 DO 15 MAJA r. b. —

sprzedajemy

APARATY NORA 1 lamp. po zł. 30.— 3 " " " 60.—

Cewki 100,200,300,400,500,600 po zł. 2.— Słuchawki od zł 9.50
Sprzęgacze " " 1.50 Detektorki luksus. z kryszt. " " 1.80
" precyzyjne " " 2.— Głośniki " " 23.—

i wiele innych aparatów lampowych na prąd, światowych firm po cenach okazyjnych.

„ELEKTRROS-RADJO" Łódź, Śródmiejska 5
tel. 156-59 (dawn Cegelniana 26)

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און ווייטערע טעג!
דער נייעסטער שלאגער, פראדוקציע 1930–31 י.
גרויסע דראמע פונ'ם לעבען פון א פרוי, וועלכע האט נישט געקענט האבען קיין קינדער, אין פילם א. נ.

אהז הארץ—אהז נשמה...

אין דער פרויען-הויפט-ראלע: דער לאנג-פערוואַרטעטער ליבלינג פון לאדז און פון דער וועלט
HENNY PORTEN
און דער בעריהמטער טראגיקער **GUSTAW DIESSL**
אויסער'ן פראגראם: די אוצרות פון פאמערן.

אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 בייטאג. ∴ דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט

א יונגעל
אין עלטער פון 15–16 י.
בעפארויגט ער זאל זיין בעקאנט אין דער טריקאַ-וועש-בראנזשע ווערט פון זאפארט געזוכט. מעלדען זיך נאוואמיעסקא 28, פראנט, 1 שטאק

א קוואליפיצירטער
וואכען - מענש
צו דאמען-בעשטעלט ווערט פון זאפארט געזוכט
ביי שווארץ
אלטער מארק 13.

א קוואליפיצירטער
דאמען שניידער
געזעלען
ווערט פון זאפארט געזוכט ביי י. סטאשעווסקי נאווא טארגאווא 8.

נייטארינס
צו קינדער-שירצען ווערן פון זאפארט געזוכט צו ערפאהרען ביים הויז-וועכטער
פיעטריקאווער 82

א געהילפס-
ריכטעווער
צו גוטע ארבייט ווערט פון זאפארט געזוכט ביים שטעפער-מייסטער
פראנציסקאנער 7

טוך- און קארט-לאגער
Sz-MAROKO
לאדז, נאוואמיעסקא 2,
פראנט, 1-טער שטאק, טעל. 159-48
עמפפעהלט צום פריהלינג- און זומער-סעזאן א גרויסען אויסוואהל פון די נייעסטע און בעסטע
דאמען- און הערען-שטאפען.

WAŻNE DLA LETNIKÓW!
Wypożyczamy Aparaty Radjowe NORA
1 i 3 Lampowe,
NA SEZON LETNI.
„ELEKTROS-RADJO", Łódź
Śródmiejska 5, tel. 156-59
(dawnej ul. Cegielniana 26).

האלא, לעטניקעס!
לאזט נישט אייער פערמעגען
אויף הפקר!
ווילט איהר האבען א רוהיגע זומער-וואוינונג, מוזט איהר זאפארט, איידער אייער פאמיליע פאהרט ארויסא ויף דער נאטור, פאר מינימאלע קאסטען פערזיכערען אייער היים געגען גנבה און שרפה.
אינפארמאציעס ווערען ערטיילט אומזיסט
אין ביורא בוזין, לאדז, אנגראדאווא 3
טעלעפאן 191-48
אין ביורא: שלעזינגער, לאדז, שרוד-מיעסקא 47 (פריהער נאווא-צעגעלניאנא 17),
טעלעפאן 211-22
2788

אײלט צום גליק
און קומט קויפען די גליקליכע לאסען אין דער איינציגער גליקליכער קאלעקטור פון
I. H. Litman
32 פיעטריקאווער 32
טעל. 144-72
וואו עס זענען שוין טויזענדער פאמיליעס גליקליך געווארען.
הויפט-געווינס:
1 000 000 זל.
די ציהונג קומט שוין פאר דעם 19. און 21. מאי ד. י.
בעמערקונג: אויסווערטיגע שיק איך ארויס די גליקליכע לאסען נאכ'ן איינצאהלען אויף P.K.O. 63802
כל הקודם זכה!

ווינקטיג פאר ווילע-בעזיצער און לעטניקעס
די לאנג יעהריגע פאבריס פון
שאמאט-אייוען און קוכען

מ. נירענבערג
פילסודסקיעגא (ווסכאדניא) 50
מאכט בעקאנט דאס זי בעזיצט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע קוכען און אייוען. און נעמט אויך אן אלע ארט ארבייטען אויף די ארומיגע זימער-וואוינונגען אלס צו קאנקורענץ-פרייזען.
מיט אכטונג מ. נירענבערג, ווסכאדניא 50

לאזט נישט הפקר אייער פערמעגען
בעזאר איהר פעריאזט אויף זומער-וואוינונגען, קלינגט אן טעלעפאן 175-88, וועט מען אייך פערזיכערן אייערע וואוינונגען, פאבריקען און געשעפטען פון פייער און גנבות צו זעהר צוגענגליכע בעדינגונגען.
אינספעקטאר פון גרן- און קאפיטאל-אסעקוראנץ
ח. פאנסקער, קאמיעננא 9,
טעלעפאן 175-88.

צו ביליגע פרייזען,
וויכטיג פאר זומער-וואוינונגען
איך עמפפעהל דער ג' קונדשאפט גרויסען אויסוואהל פון צוקער-ווארע, שאקאלאדע, געבעקס, זאפט, וואפלעס צו לאדעס פון אלע פירמעס אויך פון אייגענער אויסארבייטונגען.
מ. ה. ווראבלעווסקי נאוואמיעסקא 21

זיכערע הילף און א רפואה
אהז א אפעראציע, אן בלוט, אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס שווי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א חשסער-קאפ און עס פאלט אריין אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע היילבאנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דעמאלט פראפעסאר
דאקטאר בר/וכורטונג בעזאטונגען וועבער דעם שמערצען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס ריכטונגען מיט הייל-קארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פיס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קונסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארענטש, פראפ. דר. י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.
דאנקזאגונג.
דעם געעהרטען ספעציאל. ה' י. ראפאפארט, דיר. פון ארטאפעדישען אנשטאלט אין לאדז, וואלטשאנסקא 29, פראנט 2 שטאק, דריק איך אויס עפענטליך מיין הארציגע דאנקבארקייט פאר זיין אנלעגען פון דעם ספעציעלען ארטאפעדישען הייל-קארסעט פון זיין מעטאדע, וועלכע האט מיך אויסגעהיילט גענצליך. ס'האט מיר געבראכט צו פלאצען דער רוקען צוליב'ן הויקער און יעצט בין איך געזונד און בין פעהיג צו דער ארבייט
Dr. M. Morgenroth, sędzia apelacyjny.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה. פון 1–2
ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1–2 און פון 6–7
ד"ר יוסטמאן נערווען-קראנקה. פון 12–2
ד"ר סטופעל רענטגען פון 12–2 און 4–6
ד"ר פאפיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 11½–1
ד"ר קאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5–6
ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערן-קר פון 10–11, 2–3 און פון 6–7
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11–12 און פון 4–5
ד"ר רושאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1–2
נ. ראזעס צאהן-ארצט פון 9–1
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3–7
צאהן-פונגדהיילונג, בעלייכטונגען, קאראנען, פאמפען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייט פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
☛ וויזיטען איז שטאט.

ווערבעריז קליניק
כירורגישע
„SANATO"
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראוש עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר עמפפאנגס שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

איבערצוגעבען
א שעהן זוניג
צימער
צו ערפאהרען ביי ראזענצווייג
פילסודסקיעגא 14. 2800

א פעהיגער יונגערמאן
מיט דער קענטניש פון דער פוילישער שפראך זוכט א פאסטען אין א געשעפט אדער אין א פאבריק נעגען מעסיג געהאלט. איז בעקאנט אין דער שיך-בראנזשע. בעסטע רעפערענצען. אפערטען אונטער "Ch. F." אין ארטיג.

השבת אבדה
ס'איז פערלוירען געווארען 2 וועקסלען. איין וועקסעל אויף דער סומע פון 63 זל. און איינער פון 63.50 זל. אויסגעשטעלט ב. ט. צאל באר דעם 7-טען יוני און דער צווייטער דעם 17-טען יוני. דער ערליכער געפינער ווערט געבעטען אפצוגעבען צו ש. גלאזמאן, לאנגעווניצקא 4 די וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. 2803

געלעגענהייטליך
איז פריזווירדיג צו פערקויפען אנ'אייזערנע קאסע-שראנק 3/4 דיגע אין גוטען צושטאנד
ציגעל-גאס 7 וו. 4.

DR. MED.
Haltrecht
ספעצ. ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה., נעמט א פון 8–10 פריה, און פון 6 ביז 8.30 אוו. זונטאג פון 9 ביז 12 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
נעמט אן אין לעטשניצע סאניטאס Śródmiejska 8 פון 1230 ביז 130 נאכמ.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134–72
נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 7½–9 אווענד.

Dr. med.
Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
Leczenie światłem: promieniami Roentgena i lampą kwarcową.
Przyjmuje od 8³⁰ do 10³⁰ rano, od 1-ej do 2³⁰ pp. od 6 do 8³⁰ w., w niedzielę i święta od 10 do 1-ej. Dla pań oddzielna poczekalnia

---

א בשורה טובה
פאר עלטערן, וואס זייערע קינדער לערנען אין פאוושעכנע שולען!
די לייטונג פון בעיוואוסטען ארטאדאקסישען נאכמיטאג-חדר פאר קינדער, וואס לערנען אין פאוושעכנע שולען, מאכט בעקאנט דאס נאך א גרינדליכען רעמאנט ווערט דאס חדר פולשטענדיג רעארגאניזירט און פערפולקאמט אויף אלע געביטען פון לימודי קודש. ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים מיט ספעציאליסטען עברי, חומש, רש"י תנ"ך משניות גמרא א פערגרעסערטער קורס פאר העברעאיש (רעדען און שרייבען) אויך יודישע בריף זעלבסט צוזאמענשטעלען. צוליב'ן קריזיס הנחה,פרייזען.
פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6
קורער אפיציע. איינשרייבען קען מען זיך טעגליך פון 2–7 אווענד.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6–8 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער ווייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " 60— " " " " 4
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " " 18— " " " " 8
פאר א מיליטער-שורה אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.